

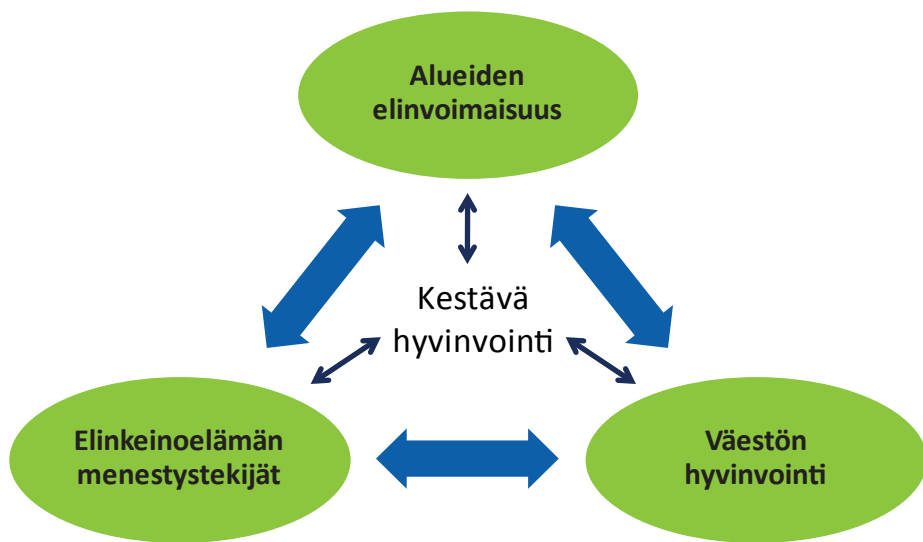
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia- asiakirja vuosille 2012–2015

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
Alueiden kehittäminen
36/2011

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirja vuosille 2012–2015

Tekijät Författare Authors Työ- ja elinkeinoministeriö Alueosasto/Alueohjausryhmä Teollisuusneuvos Marja-Riitta Pihlman Neuvotteleva virkamies Päivi Laatikainen Neuvotteleva virkamies Tarja Reivonen	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Marraskuu 2011 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirja vuosille 2012–2015		
Tiivistelmä Referat Abstract Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) yhteinen strategia-asiakirja on ELY-keskuksista annetun lain (897/2009) 7 §:n mukainen keskusten toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä koskeva asiakirja. Asia-kirjassa linjataan ELY-keskusten toiminnan strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015 sekä linjaukset resurssien kohdentamiselle. Lisäksi asetetaan tavoitteet ELY-keskusten toiminnan kehittämiseksi. Jyrki Kataisen hallituksen tavoitteena on välittää ja menestyä Suomi. Hallituksen toimintaa ja päätöksentekoa yhdis-tää kolme keskeistä kokonaisuutta. Nämä ovat köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen talou-den vakauttaminen; sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistaminen. Nämä kaikki koskettavat konkreettisesti ELY-keskusten toimintaa ja tehtäviä. ELY-keskusten tehtävänä on kehittää ja tukea alueillaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ensimmäinen hallituskauden pituinen suunnittelukausi alkaa haastavassa toimintaympäristössä. Globalisaation, ilmastonmuutoksen ja väestön ikääntymisen haasteet ovat kansainvälisiä mega-trendejä. Samanaikaisesti kansainvälisen talouden epävakaus synnyttää epävarmuutta yrityksissä, työmarkkinoilla ja kotitalouksissa. Toimintaympäristön haasteista ja avautuvista uusista mahdollisuuksista ELY-keskusten toiminnalle johdetut strategiset tavoitteet vuosiksi 2012–2015 ovat: alueiden elinvoimaisuus, elinkeinoelämän menestystekijät ja väestön hyvinvointi. ELY-keskusten toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi kehitetään keskusten johtamista ja prosesseja vastaamaan niukeneviä menokehyksiä. Keskuksat profiloituvat työpaikkoina, joissa on monipuolisia ja haasteellisia tehtäviä ja joiden osaava henkilöstö voi hyvin. Toimintaa ohjaavat ELY-keskusten yhteiset arvot: asiakaslähtöisyys, avoi-muus, osaaminen ja yhteistyö. Strategia-asiakirja 2012–2015 valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) johdolla yhteistyössä muiden ELY-keskuksia ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten kanssa. TEM:n ohella ELY-keskuksia ohjaavat ministeriöt ovat liikenne- ja viestintäministeriö (LVM), maa- ja metsätalousministeriö (MMM), opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM), sisäasiainministeriö (SM) ja ympäristöministeriö (YM). Lisäksi työn kuluessa järjestettyihin strategiaseminaareihin ja asiakirjan luonnoksen kommentointiin osallistuivat maakuntien liitot. Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: neuvotteleva virkamies Tarja Reivonen, puh. 010 606 4942 (etunimi.sukunimi@tem.fi)		
Asiasanat Nyckelord Key words elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, strateginen ohjaus, tavoitteet		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-572-2	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 16 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirja vuosille 2012–2015

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ensimmäinen hallituskauden pituinen suunnittelukausi alkaa haastavassa toimintaympäristössä. Globalisaation, ilmastonmuutoksen ja väestön ikääntymisen haasteet ovat kansainvälisiä megatrendejä. Samanaikaisesti kansainvälisen talouden epävakaus synnyttää epävarmuutta yrityksissä, työmarkkinoilla ja kotitalouksissa.

Jyrki Kataisen hallituksen tavoitteena on välittävä ja menestyvä Suomi. Hallituksen toimintaa ja päätöksentekoa yhdistää kolme keskeistä kokonaisuutta. Nämä ovat köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen talouden vakauttaminen; sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukyvyvähvistäminen. Nämä kaikki koskettavat konkreettisesti ELY-keskusten toimintaa ja tehtäviä. ELY-keskusten tehtävänä on kehittää ja tukea alueillaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Toimintaympäristön haasteista ja avautuvista uusista mahdollisuuksista ELY-keskusten toiminnalle johdetut strategiset tavoitteet vuosiksi 2012–2015 ovat: alueiden elinvoimaisuus, elinkeinoelämän menestystekijät ja väestön hyvinvointi. ELY-keskusten toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi kehitetään keskusten johtamista ja prosesseja vastaamaan asteittain väheneviä toimintamäärärahoja. Keskukset profiloituvat työpaikkoina, joissa on monipuolisia ja haasteellisia tehtäviä ja joiden osaava henkilöstö voi hyvin. Toimintaa ohjaavat ELY-keskusten yhteiset arvot: asiakaslähtöisyys, avoimuus, osaaminen ja yhteistyö.

Hyväksymme elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirjan vuosille 2012–2015.

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 2011

JYRI HÄKÄMIES
Elinkeinoministeri

JUKKA GUSTAFSSON
Opetusministeri

JARI KOSKINEN
Maa- ja metsätalousministeri

VILLE NIINISTÖ
Ympäristöministeri

PÄIVI RÄSÄNEN
Sisäasiainministeri

LAURI IHALAINEN
Työministeri

PAAVO ARHINMÄKI
Kulttuuri- ja urheiluministeri

MERJA KYLLÖNEN
Liikenneministeri

KRISTA KIURU
Asunto- ja viestintäministeri

Sisälllys

Sisälllys	7
1 Johdanto	9
2 ELY-keskusten tehtävät ja toimintaympäristö	11
2.1 ELY-keskusten toiminta.....	11
2.2 ELY-keskusten asiakkaat ja muut sidosryhmät.....	12
2.3 Toimintaympäristön haasteet ja mahdollisuudet	13
3 Strategiset tavoitteet ja toiminnan painopisteet vuosille 2012–2015	17
3.1 Alueiden elinvoimaisuus.....	17
3.2 Elinkeinoelämän menestystekijät.....	24
3.3 Väestön hyvinvointi.....	33
3.4 ELY-keskusten toiminnan kehittäminen.....	39
3.5 Strategisten tavoitteiden vaikuttavuus	43
4 Tavoitteiden toteuttamiseen liittyvät resurssilinjaukset	46
4.1 Toimintamenomäärärahat	46
4.2 Ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahamentit	46
Liite 1 Ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahamomentit.....	47
Liite 2 ELY-keskusten strategia-asiakirja 2012–2015 - vaikutusten arviointi.....	49
Liite 3 ELY-keskusten strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015	54

1 Johdanto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) yhteinen strategia-asiakirja on ELY-keskuksista annetun lain (897/2009) 7 §:n mukainen keskusten toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä koskeva asiakirja. Strategia-asiakirjan pohjalta jokaiselle ELY-keskukselle laaditaan erilliset strategiset tulossopimukset. Strateginen tulossopimus perustuu strategia-asiakirjassa asetettuihin hallitusohjelman mukaisiin tavoitteisiin ja päämääriin sekä alueen maakuntaohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin. Asiakirjat laaditaan hallituksen toimikaudeksi ja niitä tarkistetaan tarvittaessa.

Tarvittaessa laaditaan ELY-keskuksen toiminnan ja tehtävien ohjausta ja järjestämistä koskevia toiminnallisia tulossopimuksia. Tulossopimusten valmistelussa otetaan huomioon strateginen tulossopimus ja hallinnonaloittaiset alueelliset suunnitelmat sekä maakuntaohjelmissa ja toteuttamissuunnitelmissa asetetut alueen kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Sopimuksia valmisteltaessa on ohjaavien ministeriöiden ja keskushallinnon virastojen sovitettava yhteen tulostavoitteet ja tarvittavat voimavarat.

Strategia-asiakirja vuosille 2012–2015 valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) johdolla yhteistyössä muiden ELY-keskuksia ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten kanssa. TEM:n ohella ELY-keskuksia ohjaavat ministeriöt ovat liikenne- ja viestintäministeriö (LVM), maa- ja metsätalousministeriö (MMM), opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM), sisäasiainministeriö (SM) ja ympäristöministeriö (YM). Lisäksi työn kuluessa järjestettyihin strategiaseminaareihin ja asiakirjan luonnoksen kommentointiin osallistuivat maakuntien liitot.

Asiakirjassa linjataan ELY-keskusten toiminnan strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015 sekä linjaukset resurssien kohdentamiselle toimintaympäristön haasteista ja mahdollisuuksista lähtien. Lisäksi asetetaan tavoitteet ELY-keskusten toiminnan kehittämiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti koko maata kehitetään alueellisia erityispiirteitä kunnioittaen. Valtion alue- ja paikallishallintoa, hallinnon ohjausta ja aluekehitysvarojen suuntaamista koskevassa päätöksenteossa korostetaan valtakunnallisten tavoitteiden edistämisen lisäksi kunkin alueen erityispiirteet huomioon ottavaa alueen kehittämisen näkökulmaa. Siksi kukin ELY-keskus toteuttaa strategia-asiakirjan kansallisia linjauksia huomioon ottaen oman alueensa erityispiirteet ja olosuhteet sekä erilaiset aluetypit.

Strategia-asiakirjan luvussa kaksi tarkastellaan ELY-keskusten toiminnan tavoitteita, asiakas- ja sidosryhmiä sekä toimintaympäristön haasteita ja reunaehjoja ja niistä syntyviä mahdollisuuksia. Luvussa kolme määritellään ELY-keskusten strategiset tavoitteet ja toiminnan painopisteet vuosille 2012–2015 sekä tavoitteet keskusten sisäisen toiminnan kehittämiseksi. Luvussa neljä kuvataan

ELY-keskusten toimintamenot ja henkilöresurssit sekä niitä koskevat tuottavuustavoitteet suunnittelukaudelle sekä keskusten kautta alueille ohjautuvat substanssimäärärahat.

Asiakirjan liitteenä on sen vaikutusten arviointi. Siinä tarkasteltavia näkökulmia ovat vaikutukset ympäristöön, tasa-arvoon ja maaseutuun.

2 ELY-keskusten tehtävät ja toimintaympäristö

2.1 ELY-keskusten toiminta

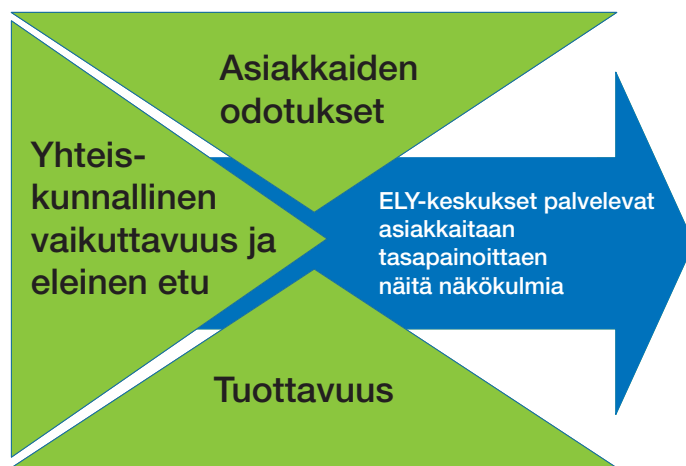
ELY-keskusten yhteinen visio on, että keskuksset ovat vuonna 2015 asiakas- ja kansalaislähtöisesti toimiva, osaava ja luotettava alueellinen kehittäjä- ja palveluorganisaatio, joka tuntee toimintaympäristönsä haasteet ja mahdollisuudet ja tuottaa asiakkailleen lisäarvoa. ELY-keskus on sidosryhmiensä arvostama, luotettava kumppani ja ammattitaitoisesti johdettu, osaava ja tehokas toimija. Se on myös hyvä työnantaja, jonka osaava henkilöstö voi hyvin.

ELY-keskusten tehtävänä on kehittää ja tukea alueillaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

ELY-keskusten yhteiset arvot ovat asiakaslähtöisyys, osaaminen, yhteistyö ja avoimuus.

ELY-keskusten toiminnan viitekehys koostuu yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, asiakaskeskeisyydestä ja kustannustehokkuudesta. Keskuksset parantavat alueiden elinvoimaisuutta, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja väestön hyvinvointia.

Kuva 1. ELY-keskusten toiminnan viitekehys

ELY-keskus toimii monessa roolissa hoitaessaan tehtävänsä valtion alueviranomaisena. Keskeinen tehtävä on toimia alueellisena kehittäjänä yhdessä maakuntien liittojen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa. ELY-keskuksset vastaavat yhdessä muiden toimijoiden kanssa Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja kalatalousrahasto-ohjelman toimeenpanosta ja hankerahoituksesta alueellaan. ELY-keskus tarjoaa toimialansa palveluja

alueensa asukkaille, yrityksille ja yhteisöille. Osan palveluista keskus tuottaa itse, mutta entistä suuremman osan se hankkii yksityisiltä tai julkisilta palvelujen tuottajilta. Merkittäviä ulkoa hankittavia palveluja ovat esimerkiksi työvoimakoulutus sekä liikenteeseen ja tienpitoon liittyvät tehtävät. Lakisääteisissä tehtävissä ja varojen käytössä ELY-keskuksilla on joko ohjaajan, valvojan, lupaviranomaisen tai toimeenpanijan rooli. ELY-keskukset ohjaavat toimialueensa työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto) toimintaa tulos- ja informaatio-ohjauksen avulla.

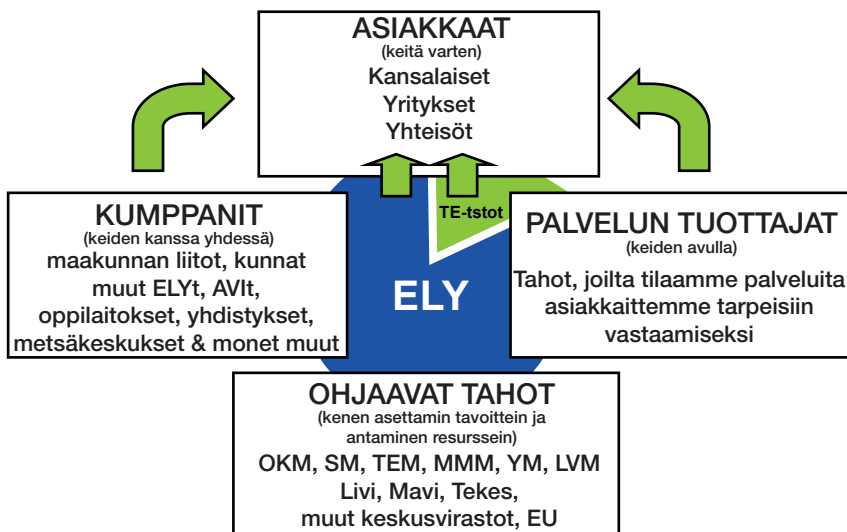
ELY-keskukset edistävät alueellisen tasa-arvon sekä naisten ja miesten keskinäistä tasa-arvoa asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa sekä palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa. Tasa-arvon, osallisuuden, syrjimättömyyden, hyvien etnisten suhteiden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sisältyy keskusten kaikkeen toimintaan.

Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi keskusten resurssit kohdennetaan valittuihin painopisteisiin ja asiakasvaikutusten aikaansaamiseen. Tuottavuus kasvaa priorisoimalla, toimintatapoja uudistamalla, päällekkäisyyksiä karsimalla sekä yhteistyöllä sidosryhmien, kumppaneiden sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

2.2 ELY-keskusten asiakkaat ja muut sidosryhmät

ELY-keskusten asiakkaita ovat alueella asuvat, toimivat ja liikkuvat ihmiset, yritykset ja yhteisöt - kaikki, joihin keskusten toiminta ja palvelut vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti. Asiakkaiden tarpeet muodostavat toiminnan lähtökohdan. ELY-keskusten prosessit toimivat tehokkaasti. Osaaminen ja toimintatavat tukevat asiakaslähtöisyyttä. Näin parannetaan asiakastytytyväisyyttä.

Kuva 2. ELY-keskusten asiakkaat ja muut sidosryhmät

ELY-keskusten sidosryhmiä ovat kumppanit, palvelun tuottajat ja ohjaavat tahot. Kumppaneiden kanssa ELY-keskukset tekevät yhteistyötä alueen kehittämiseksi ja asiakkaan palvelemiseksi. Osa kumppanuussuhteista perustuu lakiin ja osa vapaaehtoisuuteen. Kumppanit voivat joskus olla myös asiakkaan roolissa.

Tehokkaasti ja vaikuttavasti toimiakseen jokaisen ELY-keskuksen on tunnistettava oman alueensa kehittämisen kannalta tärkeimmät asiakasryhmät, kumppanit ja palvelun tuottajat. ELY-keskusten asiakkuusajattelun sekä asiakkuuksien kehittämisen periaatteet on esitetty ELY-keskusten yhteisessä asiakkuusstrategiassa.¹

2.3 Toimintaympäristön haasteet ja mahdollisuudet

Kansalliset haasteet ja mahdollisuudet

Maailmantalouden nopea kasvuvaihe on taittunut. Kesän 2011 aikana lisääntynyt epävarmuus on heikentänyt tulevaisuudennäkymiä niin kansainvälisessä taloudessa kuin kotimaassakin. Vuonna 2011 Suomen talouden arvioidaan vielä kasvavan kohtuullisesti kotimaisen kysynnän tukemana. Myös vienti tukee talouskasvua, joskin aiempaa vähemmän. Vuonna 2012 talouskasvu hidastuu. Syynä kasvun hidastumiseen on toisaalta vientikysynnän heikkous ja toisaalta lisääntyneen epävarmuuden johdosta alentunut investointihalukkuus. Alhaisen taloudellisen aktiviteetin seurauksena työttömyyden odotetaan laskevan hitaasti. Kuluttajahintojen nousu pysyy yli kolmessa prosentissa vuosina 2011 ja 2012.

Talouden kasvu, välillisen verotuksen kiristäminen sekä elvytystoimenpiteiden päättyminen kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa vuonna 2011. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä valtiontalouden suuren alijäämän vuoksi. Hallituksen päättämät sopeutustoimet kohentavat valtion rahoitusasemaa vuonna 2012. Valtion alijäämä pysyy kuitenkin yli 3 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuvat säästötoimenpiteet kiristävät kuntien taloutta. Koska valtion ja kuntien rahoitusasema pysyy alijäämäisenä, julkisyhteisöjen velkaantuminen jatkuu.

Globalisaatio ja globaali talous vaikuttavat Suomen talouteen ja elinkeinorakenteeseen yhä voimakkaammin. Suomi tarvitsee nykyistä enemmän yrityksiä, jotka kykenevät menestyksellisesti kaupallistamaan hyviä liikeideoita tuotteiksi ja palveluiksi maailmanlaajuisille markkinoille. Tarvitaan myös yrittäjiä, joilla on kykyä ja halua etsiä ja vallata uusia markkinoita, toimia maailmanlaajuisesti ja kasvattaa yrityksiään. Menestyksen taustalla ovat usein innovaatiot ja vahva osaaminen. Kansallisenä tavoitteena on lisätä nopeasti kasvavien, osaamislähtöisten ja kansainvälistyvien yritysten määrää. Globaalin kilpailukyvyyn säilyttäminen vaatii myös tehokasta logistiikkaa sekä liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuuria; Suomen sijainti etäällä päämarkkina-alueista asettaa suuret haasteet.

1 ELY-keskusten asiakkuusstrategia 2015, TEM julkaisu 24/2011

Alueiden ja yritysten kyky vastata nopeasti muutoksiin on ratkaisevaa kilpailukyvyyn kannalta. Väestön ikääntyminen vähentää lähivuosina työvoiman määrää, mutta luo toisaalta uutta palvelujen kysyntää ja yritystoiminnan mahdollisuuksia. Työikäisen väestön väheneminen ja ihmisten eliniän pidentyminen asettavat haasteita työvoiman saatavuudelle ja julkiselle taloudelle.

Koulutus, työmarkkinoille valmentaminen ja työhön pääsyn tukeminen ovat keskeisiä toimia alueiden työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Nuorten, pitkäaikaisestiöttömien ja maahanmuuttajien kohdalla toimenpiteillä ehkäistään lisäksi syrjäytymistä ja turvataan toimeentuloa.

Puhdas ympäristö, monimuotoinen luonto ja laadukas asuinympäristö ovat hyvinvoinnin edellytyksiä. Globaalit ympäristöhaasteet asettavat vaatimuksia, joihin Suomen on vastattava. Ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen sekä Itämeren että pinta- ja pohjavesien laadun parantaminen edellyttävät toimijoilta yhteistyötä. Hallitusohjelman mukaisesti Suomesta rakennetaan luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijä - tulevaisuuden hiilineutraali yhteiskunta ja maailman ympäristötietoisin kansakunta.

Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää järjestelmällisiä ja pitkäjänteisiä toimia. Alue- ja yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmien suunnitelmallisella kehittämisellä voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Ekoinnovaatiot mahdollistavat sopeutumisen ympäristöhaasteisiin ja resurssien niukkuuteen kestäväällä tavalla. Energia- ja ilmastopolitiikan painopisteinä ovat energiatehokkuus sekä uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön lisääminen. Jo tapahtuneisiin ja ennakoituihin ilmastollisiin muutoksiin sopeutuminen ja varautuminen tulee ottaa osaksi toimialojen normaalia suunnittelua, toimeenpanoa ja kehittämistä. Yhteiskunnan sopeutumiskykyä lisäämällä voidaan vähentää ilmastonmuutoksen aiheuttamia kustannuksia. Suomi voi saavuttaa kilpailuetua uusiutuvan energian, luonnonvarojen, ympäristöteknologian ja ekoinnovaatioiden kestäväällä hyödyntämisellä. Suomalaisilla osajilla on hyvät edellytykset toimia ekoinnovaatioiden kehittäjinä ja edelläkävijöinä. Tavoitteena onkin tehdä Suomesta ympäristöteknologian kärkimaa.

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, Itämeren, pinta- ja pohjavesien ja muun ympäristön hyvän tilan saavuttaminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle, uusiutuvalla elinkeinorakenteelle ja luonnon virkistyskäytölle. Tavoitteena on materiaali- ja energiatehokas sekä vähähiilinen luonnonvarojen kestävään, elinkaareen mittaiseen hyödyntämiseen ja hoitoon perustuva vihreä talous.

Alueelliset haasteet ja mahdollisuudet

Alueelliset ja alueiden sisäiset kehityserot, vinoutuva ikärakenne sekä yksipuolinen elinkeinorakenne ovat haasteita alueiden elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Alueiden voimavarat, osaamis- ja kasvupotentiaali sekä kyky uusiutua ja verkostoitua vaihtelevat voimakkaasti, samoin alueiden saavutettavuus.

Kaupunkiseutujen kasvu lisää tarvetta kehittää palveluita ja yhdyskuntarakennetta. Toisaalta haja-asutusalueiden asukkaat tarvitsevat palveluita ja työtä, niiden turvaaminen edellyttää uusia toimintatapoja. Yksityisten ja julkisten palveluiden turvaamiseksi etsitään uusia ratkaisuja. Kuntarakenteen uudistuminen ja kuntien talouden kehittyminen vaikuttavat palveluiden laatuun ja saatavuuteen. Väestörakenteen muutos vauhdittaa alueellista erilaistumiskehitystä ja asettaa haasteita työvoiman saatavuudelle ja koulutuspalveluiden tarjonnalle. Havaittavissa olevan kaupunkiseutujen ja kuntien sisällä tapahtuva eriytyvä kehitys on pyrittävä pysäyttämään lähivuosina.

Elinkeinorakenteen jatkuva uudistuminen ja monipuolistuminen turvaavat sekä kaupunkien että maaseudun kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan laadullinen ja määrällinen kohtaanto parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja sen myötä alueiden kilpailukykyä. Työvoiman osaamisen ylläpitäminen ja lisääminen on tärkeätä yritysten uudistumiselle. Samalla ne parantavat työntekijöiden työllistymismahdollisuuksia. Koko työikäisen väestön työhön osallistuminen ja koko alueen voimavarojen hyödyntäminen on entistä tärkeämpää, sillä työelämään tulevat ikäluokat ovat pienempiä kuin sieltä poistuvat. Toimivat työmarkkinat ja työelämän laatu ovat kilpailuetuja, samoin kuin viihtyisä elinympäristö ja laadukkaat palvelut.

Avoin liiketoimintaympäristö haastaa yritykset kansainvälistymään varhaisessa vaiheessa sekä kehittämään kansainvälistymisosaamista ja kansainvälistä kilpailukykyä. Menestyminen kansainvälisillä markkinoilla edellyttää yrityksiltä panostamista osaamiseen, innovaatioihin ja teknologioiden tehokkaaseen soveltamiseen.

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja toimivuuden lisääminen parantavat ihmisten arjen sujuvuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, vähentää päästöjä ja ympäristön kuormittumista ja parantaa turvallisuutta. Ekotehokkailta ratkaisuilla voidaan vähentää päästöjä. Kestävä yhdyskuntarakenne turvaa luonnon ihmisille tuottamat hyödyt eli ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Se myös hillitsee ilmastonmuutosta ja on välttämättömyys ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisessa. Hyvä ympäristö lisää alueen vetovoimaa ja kilpailukykyä sekä parantaa asukkaiden viihtyvyyttä. Uusiutuva ja hajautettu energiatuotanto luo uusia asumisen, työllistymisen ja yrittämisen mahdollisuuksia etenkin maaseutualueilla.

ELY-keskuksen toiminnan haasteet ja resurssit

ELY-keskusten tulee onnistua yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja yleisestä edusta huolehtimisessa. Asiakkaiden odotuksia vastaava, tehokas ja taloudellinen palvelutuotanto on mahdollista toteuttaa samanaikaisesti valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kanssa ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja, vahvistamalla poikkihallinnollista asiantuntemusta ja kehittämällä sähköistä hallintoa. Toimintaresurssien jakamisessa otetaan huomioon ELY-keskusten tehtäväkokonaisuus, alueelliset toimintaympäristöt sekä lähivuosina toteutettavat erikoistumis- ja

kehittämistoimet. Henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja työhyvinvoinnista huolehditaan.

ELY-keskukset vastaavat monen politiikkalohkon asioiden toimeenpanosta alueellaan. Tämä voi johtaa ristiriitatilanteisiin yksittäisiä asioita tai laajan asiakokonnaisuuden osia koskevia lausuntoja annettaessa tai päätöksiä tehtäessä. ELY-keskukset joutuvat arvioimaan ja tasapainottamaan yleistä ja yksityistä etua ja sovittamaan esimerkiksi yhteen ympäristönsuojelun vaatimuksia yrityksen toimintaedellytyksiin tai liikenteen näkökulmia.

Huomattava osa ELY-keskusten kehittämistehtävistä rahoitetaan tällä hetkellä EU:n osarahoituksella. Vuoden 2013 lopussa päättyvän ohjelmakauden rakennerahastojen, maaseuturahaston sekä kalatalousrahaston rahoitus kohdennetaan hyväksytyjen ohjelmien mukaisesti tukemaan yritys- ja innovaatiotoimintaa, työllisyyttä, koulutuksen ja osaamisen kehittämistä, alueiden elinvoimaa, paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistamista sekä ympäristötavoitteiden saavuttamista. Hallitusohjelman mukaisesti rakennerahastovarojen käytössä korostetaan lisäksi niiden pysyvää elinkeinopoliittista vaikuttavuutta, kasvu- sekä työllisyysnäkökulmaa sekä alueiden elinkeinorakenteen ja toimintaedellytysten kehittämistä kestäväällä tavalla.

Eurooppa 2020 -strategiassa jäsenmaat ja komissio ovat määrittäneet EU:n tavoitteet vuoteen 2020 mennessä. Niistä johdetaan jäsenvaltioiden kansalliset tavoitteet. Pääosa Eurooppa 2020 -strategian toteutuksesta tapahtuu kansallisten politiikkojen kautta. Suomen kansallinen ohjelma on hyväksytty keväällä 2011.

Eurooppa 2020 -strategiassa on kolme strategista painopistettä, viisi määrällistä EU:n tavoitetta ja seitsemän lippulaivahanketta eli teemaa, joiden toteuttamiseen jäsenvaltiot ja niiden alue- ja paikallisviranomaiset sitoutuvat. Eurooppa 2020 -strategian painopisteet ovat:

- älykäs kasvu: osaaminen ja innovaatiot kasvun perustana
- kestävä kasvu: resurssitehokkaan, vihreämmän ja kilpailukykyisemmän talouden tukeminen
- osallistuva kasvu: korkeaan työllisyyteen perustuvan talouden edistäminen lisäämällä sosiaalista ja alueellista koheesiota.

EU:n rahastokauden 2014-2020 toimenpideohjelmiin jäsenmaat valitsevat omalta kannaltaan tärkeimmät Eurooppa 2020-strategiaa tukevat painopisteet. Toimenpideohjelmia ja EU:n komission kanssa tehtävää kumppanuussopimusta pohjustava Suomen koheesipolitiikan kansallinen valmistelutyö on käynnistynyt keväällä 2011. Suomen tavoitteena on parantaa alueiden kilpailukykyä, työllisyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä edistää EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden toteutumista.

Komission esittämän EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) tiedonannon tavoitteena on elinvoimaisen elintarviketuotannon ylläpitäminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä tasapainoinen alueellinen kehitys. Maaseutu- ja kalatalousrahastoihin liittyvä valmistelutyö on käynnistynyt keväällä 2011.

3 Strategiset tavoitteet ja toiminnan painopisteet vuosille 2012–2015

ELY-keskusten toiminnan vaikuttavuus kohdistuu

- alueiden elinvoimaisuuteen,
- elinkeinoelämän menestystekijöihin sekä
- väestön hyvinvointiin.

Kuva 3. ELY-Heskusten strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015²

3.1 Alueiden elinvoimaisuus

Alueiden vahvuuksien tunnistaminen ja niiden kehityspotentiaalain määrittäminen ovat edellytys ELY-keskuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Alueiden toimijoiden on pystyttävä ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia ja vastaamaan niihin tarkistamalla ja muuttamalla tarvittaessa nopeasti painopisteitä ja toimintatapoja muutosten edellyttämällä tavalla.

² Kuva suurennettuna liitteessä 3.

Alueiden elinvoimaisuus tarkoittaa yleisen edun, alueen kilpailukyvyn ja yritystoiminnan sekä hyvän elämän edellytysten vahvistamista. ELY-keskuksen toiminnan vaikutus alueen väestöön ja yrityksiin on usein välillistä.

Alueiden elinvoimaisuutta tuetaan myös EU:n osarahoittamilla ohjelmilla. Niiden tavoitteena on vahvistaa alueiden kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta sekä ympäristön laatua. Alueiden saavutettavuuden sekä yritysten toimintaympäristön ja työllisyyden parantaminen ovat rakennerahastojen (EAKR, ESR) vuosien 2007–2013 strategisista painopisteistä. EU:n maaseutu- ja kalatalousrahastojen toimet kohdistuvat erityisesti elinkeinojen monipuolistamiseen ja alueiden elinvoiman vahvistamiseen. Toimenpiteet liittyvät valtakunnallisiin kansallisiin kehittämislinjauksiin, politiikkoihin ja strategioihin.

Työtä alueiden elinvoimaisuuden edistämiseksi tehdään yhdessä maakuntien liittojen, kuntien, aluehallintovirastojen, monien järjestöjen ja erilaisten palvelun tuottajien kanssa.

Paikallista kehittämistyötä edistetään. Kumppanuuteen ja verkostoitumiseen perustuvalla toimintatavalla kasvatetaan ihmisten sosiaalista pääomaa, lisätään yhteisöllisyyttä sekä edistetään paikallista ja omaehtoista toimintaa ja sitä kautta ihmisten elämänlaatua.

Alueen vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen

- **Alueiden kaikki potentiaali ja resurssit tunnistetaan ja kohdennetaan yhteistyössä alueen menestystä edistäviin toimintoihin ja kohteisiin.**
- **Kohdistetaan resurssit alueen eduksi valtioneuvoston päättämien linjausten ja maakuntaohjelmien mukaisesti.**
- **Vahvistetaan kaupunkien ja maaseudun kilpailukykyä kunkin alueen erityispiirteiden ja niistä johtuvien kehittämistarpeiden mukaisesti.**

Kunkin alueen on tunnistettava vahvuutensa ja otettava käyttöön kaikki kehittämispotentiaali ja resurssit. Myös maaseudun elinvoima ja voimavarat sekä niiden kestävä käyttö ovat merkittäviä alueiden ja koko maan menestykselle. Alueiden menestyminen ja elinvoimaisuuden vahvistaminen edellyttävät osaamista. Toimivat yritykset, osaava työvoima, yhdyskuntarakenteen toimivuus ja saavutettavuus, luonnonvarat sekä puhdas ja monipuolinen ympäristö luovat edellytyksiä kunkin alueen kilpailukyvyille. Toimintaympäristön muutoksiin voidaan vastata tuottamalla uutta tietoa, osaamista ja hyödyntämällä yhteistyöverkostoja. Korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä tutkimuslaitosten keskeinen tehtävä on tuottaa yhdessä elinkeinoelämän kanssa uutta tietoa ja siirtää osaamista.

Alueiden pitkän aikavälin kehittämistavoitteet määritellään maakunnan eri toimijoiden yhteistyössä laatimissa maakuntasuunnitelmissa. Kehittämisen painopisteet määritellään maakuntaohjelmissa ja niitä vuosittain tarkentavissa toteuttamissuunnitelmissa. Maakuntakaavoissa luodaan alueidenkäytön seudulliset edellytykset ja suuntaviivat tavoitteiden toteuttamiseksi. ELY-keskusten kehittämistyön ja

-resurssien kohdentaminen perustuu valtioneuvoston päättämien eri hallinnonalojen linjausten ja alueellisten painopisteiden yhteensovittamiseen.

Metropolialueen kasvun hallinta ja kilpailukyky edellyttävät valtion ja seudun toimijoiden sitoutumista alueen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Harvaan asutulla ja pitkien etäisyyksien maaseudulla tarvitaan eri tahojen yhteistyötä alueen osaamisen ja elinkeinojen vahvistamisessa. Maaseudun elinkeinoelämän monipuolistumista ja palvelujen saatavuutta tukevilla toimilla hidastetaan väkiluvun vähenemistä ja parannetaan maaseutuväestön elämänlaatua. Maaseudun asutusta sekä matkailua ja muita vapaa-ajanpalveluita suunnataan tukemaan maaseututaajamien ja kylien elinvoimaisuutta.

Luonnon ja rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteet sekä ympäristön hyvä tila lisäävät alueen houkuttelevuutta elinympäristönä ja yritysten sijoittumispaikkana.

Tasapainoinen väestörakenne ja korkea työllisyys

- **Kehitetään kaupunkiseutujen palveluja ja yhdyskuntarakennetta kasvun ja kestävä kehityksen mukaisesti ja parannetaan maaseutualueiden palvelujen saavutettavuutta.**
- **Työvoiman tarjonnan ja osaamisen tarpeisiin vastataan parantamalla alueen väestön osaamista ja työorganisaatioita ennakointitiedon pohjalta.**

Kaupunkiseutujen palveluja ja yhdyskuntarakennetta kehitetään kasvun ja kestävä kehityksen vaatimalla tavalla. Samanaikaisesti haja-asutusalueiden väestön työllisyyden ja palveluiden turvaamiseksi kehitetään uusia toimintatapoja, jotka perustuvat toimivien tietoliikenneyhteyksien ja niiden sovellutusten tehokkaaseen käyttöön. Lisäksi julkisen sektorin muut peruspalvelut paikallistasolla turvataan kehittämällä tarvittaessa eri toimijoiden yhteisiä palveluja.

Työelämän ja koulutuksen yhteensopivuutta parannetaan työvoima- ja koulutus- tarpeiden sekä työelämän osaamis- ja kehittämistarpeiden ennakointiyhteistyöllä maakuntien liittojen kanssa. Koulutusta suunnataan aloille ja alueille, jotka kärsivät osaavan työvoiman puutteesta. Tavoitteen saavuttamista edistää se, että mahdollisuuksia suorittaa tutkinnon osia tai muuta olemassa olevaa osaamista täydentävää koulutusta monipuolistetaan. Työttömyydestä kärsivillä alueilla lyhennetään työttömyysjaksoja, ehkäistään syrjäytymistä sekä ohjataan nuoria työhön ja koulutukseen. Avoimille työmarkkinoille hakeutumista tuetaan sekä kansallisella että EU-osarahoitteisella välityömarkkinoiden kehittämisellä.

Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimiva liikennejärjestelmä

- **Kehitetään energia- ja ekotehokkaita yhdyskuntarakenteita ja liikennejärjestelmiä tukemaan asukkaiden arkea, palvelujen saavutettavuutta, elinkeinoelämän menestystä turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä.**

- **Kannustetaan kuntia käyttämään maapoliittisia keinoja.**
- **Ohjataan uudisrakentamista olemassa olevien palveluiden ja yhdyskuntarakenteen piiriin sekä tarkistetaan asemakaava-alueen ulkopuolisten alueiden kaavoituksen ja rakentamisen ohjauksen periaatteita erityisesti kaupunki- ja kasvuseuduilla.**
- **Painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja niitä konkretisoivien maakuntakaavojen merkitystä.**

Maankäytön, asumisen, liikennejärjestelmän ja palvelujen sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten yhtäaikaista tarkastelua ja entistä parempi yhteensovittaminen on yksi ELY-keskusten keskeisistä painopisteistä.

Alueiden käytön ohjauksella edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Maaseudun elinvoimaisuuden vahvistamiseksi edistetään työpaikkojen syntymistä sekä kehitetään matkailua ja muita vapaa-ajantoimintoja tukemaan kylien elinvoimaisuutta ja maaseudun asutuksen ja palveluiden säilymistä. Maankäytön ohjauksella varmistetaan rakentaminen turvallisille alueille ottaen huomioon muun muassa tulvariskit, pohjavesialueet ja pilaantuneet maa-alueet sekä liikenteen ja muut melualueet.

Yhdyskuntarakennetta ja liikenne- ja tietoliikennejärjestelmää kehittämällä vähennetään Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti kasvihuonekaasupäästöjä. Samalla parannetaan yhdyskuntien toimivuutta, vähennetään ympäristömelua, parannetaan pohjavesien tilaa ja ilman laatua sekä hillitään kaupunkiseutujen ruuhkia ja lisätään turvallisuutta. Yhdyskuntarakenteita kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa. Alueidenkäytön suunnittelussa korostetaan tiiviitä ja joukkoliikenteeseen perustuvia taajamia, työsäkäyntialueita, energiatehokkuutta, päästövaikutuksia sekä ekologisten verkostojen huomioon ottamista. ELY-keskukset ohjaavat kaavoitusta siten, että uudisrakentamista suunnitellaan olemassa olevien palveluiden ja yhdyskuntarakenteen piiriin.

ELY-keskukset painottavat alueidenkäytön ohjauksessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja niitä konkretisoivien maakuntakaavojen huomioon ottamista sekä edistävät alueidenkäyttötavoitteita kaikessa toiminnassaan. ELY-keskukset osallistuvat osaltaan suurille kaupunkiseuduille laadittavien valtion ja kuntien välisten aiesopimusten toteuttamiseen. Aiesopimuskäytäntöä vahvistetaan erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta.

ELY-keskukset vaikuttavat siihen, että kuntien alueidenkäytön strategista ohjausta tehostetaan. Lisäksi keskukset vaikuttavat siihen, että maakunta- ja yleiskaavoituksen käyttöä parannetaan kaupunkiseutujen alueidenkäytön kokonaistarkastelussa. ELY-keskukset kannustavat kuntia, jotta nämä edistävät riittävää tonttitarjontaa lisäämällä ja nopeuttamalla kaavoitusta sekä käyttävät maapoliittisia keinoja nykyistä paremmin erityisesti maanhankinnan ja kaavojen toteuttamisen tehostamiseksi.

Kaavoituksen toimintatapoja kehitetään niin, että maankäytön suunnittelun eri vaiheissa entistä paremmin arvioidaan kaavasisältöjä, niiden laatua ja

toteutettavuutta ml. liikenteelliset vaikutukset. Maankäytön suunnittelussa suositetaan ratkaisuja, jotka hillitsevät liikkumistarpeiden kasvua, vähentävät liikenteen päästöjä ja parantavat liikenneturvallisuutta. Korostetaan yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja täydennysrakentamista, palvelujen saavutettavuutta sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytysten parantamista.

Liikennejärjestelmän ylläpidossa ja kehittämisessä keskeistä on liikennetarpeeseen vaikuttaminen, päivittäisen liikennöitävyyden turvaaminen, turvallisuuden parantaminen sekä matkojen ja kuljetusten ja liikkumisen ennakoitavuus ja häiriöttömyys.

Investointikeskeisen kehittämisen sijaan huomio kiinnitetään liikennejärjestelmän kokonaisuuteen ja toimenpiteiden vaikutuksiin osana matka- ja kuljetusketjuja sekä laajemmin osana alueidenkäytön kehittämistä. Tavoitteena on löytää vaikuttavimmat keinot erilaisiin tarpeisiin. Toimenpiteet priorisoidaan alueiden elinkeinorakenteen mukaisesti.

Laajakaistaverkko on Suomessa verraten kattava, mutta ei tarpeeksi nopea. Vähintään 100 Mb/s tiedonsiirtoyhteys, jatkuva toimivuus ja hintakilpailukyky tulee varmistaa nykyistä kattavammin, jotta myös harvaanasutuilla alueilla turvataan asukkaiden ja yritysten toimivat tietoliikenneyhteydet. ELY-keskukset ovat tukiviranomaisia valtakunnallisessa 100 Mbit/s laajakaistahankkeessa niissä kunnissa, joiden hankkeisiin käytetään EU:n Manner-Suomen maaseutuohjelman rahoitusta.

Maaseudun vesihuollon parantamiseksi edistetään vesijohto- ja viemäröintihankkeita alueilla, joiden yhdyskuntarakenteen kannalta viemäriverkoston rakentaminen on tarkoituksenmukainen ratkaisu. Edistetään vesihuoltoratkaisujen toimintavarmuutta ja energiatehokkuutta sekä vesihuoltolaitosten yhdistymistä.

Luonnonvarojen kestävä käyttö

- **Edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja energiatehokkuutta alkaen raaka-ainehankinnoista aina jätteen hyödyntämiseen sekä näistä nousevaa liiketoimintaa.**
- **Vahvistetaan biotalouden osaamista ja luonnonvarojen kestäväää käyttöön pohjautuvaa innovaatiotoimintaa.**
- **Sovitetaan yhteen yhdyskuntien vedenhankintaa, pohjavesien suojelua ja maa-ainesvarojen hyödyntämistä.**
- **Otetaan huomioon turvetuotannon ohjauksessa uhanalaisen suoluonnon ja vesistöjen suojelutarpeet.**

Luonnonvarojen hyödyntäminen luo työpaikkoja ja lisää ympäröivän alueen elinvoimaa. Luonnonvarojen kestäväää sekä materiaali- ja energiatehokasta käyttöä tuetaan erityisesti edistämällä osaamista ja innovaatioita sekä ohjaamalla alueidenkäyttöä. Julkisen rakentamisen ja hankintojen sekä teollisuuden ja muun elinkeinotoiminnan

resurssitehokkuuteen vaikutetaan raaka-aineiden hankintavaiheesta jätteiden määrän vähentämiseen. Edistetään tuotannon sivuvirtojen hyödyntämistä raaka-aineena ja energialähteenä, ravinteiden kierrätystä sekä näiden luomia liiketoimintamahdollisuuksia. Yhdyskuntajätteen määrä vakiinnutetaan ensivaiheessa 2000-luvun alun tasolle ja jätteen hyödyntämistä lisätään.

Luonnonvarojen älykästä, kestäväää ja hajautettua käyttöä sekä energiatehokkuutta tuetaan edistämällä biotalouden osaamista ja innovaatioiden kehittämistä. Erityisesti tuetaan yrittäjyyttä, joka tarttuu uusiutuvien luonnonvarojen uusiin mahdollisuuksiin. Ympäristö- ja energiateknologiaan perustuva clean tech -toiminta on yksi elinkeinopolitiikan painopisteitä.

Biotaloutta edistetään hyödyntämällä kestävästi metsä-, maa- ja puutarhataloudesta saatavia uusiutuvia luonnonvaroja bioenergian tuotannossa, puun ja muiden luonnontuotteiden käytön monipuolisessa lisäämisessä ja paikallisessa elintarvikkeiden jatkojalostuksessa.

Kaivosten, mineraalien ja malmien kestävään käytön toimintaedellytyksiä vahvistetaan niiden vahvan alue- ja kansantaloudellisen merkittävyyden vuoksi. Kasvukeskusten kiviainesten saatavuus turvataan maakuntatasoisella, pitkän aikavälin maankäytön suunnittelulla. Tehostetaan kierrätystä kiviaineshuollossa. Yhdyskuntien vedenhankintaa, pohjavesien suojelua ja maa-ainesvarojen hyödyntämistä sovitetaan yhteen.

Turvetuotanto ja kaikki soita merkittävästi muuttava toiminta ohjataan jo ojiteuille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille ja turvemaille. Luonnontilaisten soiden säilyttämistä ja uhanalaisen suoluonnon suojelua edistetään samalla, kun soiden käytön haitallisia vaikutuksia vähennetään. Ryhdytään toimenpiteisiin turvetuotannon vesistö- ja pölykuormituksen estämiseksi sekä jo aiheutettujen vesistövahinkojen korjaamiseksi.

Rakennetuissa vesistöissä edistetään kunnostuksia sekä säännöstelykäytäntöjen kehittämistä vesienhoitosuunnitelmien mukaisesti ottaen huomioon tulva- ja kuivuusriskien hallinnan, vesivarojen hyödyntämisen, kalatalouden, vesiensuojelun ja vesien virkistyskäytön tarpeet sekä uusiutuvan energian lisäämisen haasteet. Vesistöjen kunnostamisessa etusijalla ovat paikalliseen vastuunottoon perustuvat hankkeet.

Ohjataan kalavarojen käyttö ja hoito kestävään käytön periaatteiden mukaiseksi ja sosiaalisia ja taloudellisia hyötyvaikutuksia tuottavaksi. Edistetään elinkeinokalataloudessa alkutuotannon toimintaedellytyksiä. Kehitetään vapaa-ajankalastusmahdollisuuksia edistämään luonnon virkistyskäyttöä ja matkailupalveluiden tarjontaa. Parannetaan rakennetuissa vesissä kalojen, erityisesti uhanalaisten vaeluskalakantojen, kulkumahdollisuuksia kalateiden avulla. Siirretään kalakantojen hoidon painopistettä istutuksista kalojen luontaista lisääntymistä tukeviin toimenpiteisiin.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen liittyvät olennaisesti luonnonvarojen käyttöön raaka-aineiden jalostuksessa ja energian tuotannossa.

ELY-keskukset osallistuvat maakuntien ja suurten kaupunkiseutujen ilmasto- ja energiastrategioiden sekä niiden toteuttamishjelmien laadintaan.

Monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet

- **Toimitaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä.**
- **Turvataan luonnon erityispiirteitä ja tehostetaan maisemansuojelua.**
- **Tehostetaan vesien- ja merenhoidon suunnittelua ja toimenpiteiden toteuttamista vesien ja Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi.**

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä. ELY-keskukset luovat edellytyksiä luonnon monimuotoisuuden säilymiselle, luonnon tilan suotuisalle kehittämiselle ja ilmastonmuutokseen sopeutumiselle edistessään laaja-alaista ja hallinnolliset rajat ylittävää luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Lisäksi tehostetaan lajien, perinnebiotooppien ja luontotyyppien sekä geneettisen monimuotoisuuden kuten alkuperäislajien ja -rotujen suojelua ja lisätään tietoisuutta monimuotoisuudesta ja luonnon ihmisille tuottamista hyödyistä, ekosysteemipalveluista.

Alueelliset erityispiirteet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa ja edistetään arvokkaiden maisema-alueiden inventointeja sekä luonnonsuojelulain mukaisen maisema-alueiden perustamista.

Luonnon monimuotoisuutta säilytetään ja lisätään ekologisesti toimivalla luonnonsuojelualueverkostolla. Verkoston kehittämisen painopiste on Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmassa (METSU) ja alueellisessa yhteistyössä sekä yhteistyösopimusten laatimisessa. Suojelualueiden välisiä ekologisia yhteyksiä parannetaan sekä suojelualueverkostoa täydentämällä että suojelualueiden välisen alueiden luonnonhoidolla ja maankäytönsuunnittelun avulla. Laji- ja luontotyyppisuojelussa erityisesti suojeluverkoston ulkopuolella olevia uhanalaisia esiintymiä turvataan.

ELY-keskukset huolehtivat laajapohjaisessa yhteistyössä ensimmäisen vesienhoitosuunnittelukauden toteutuksesta sekä valmistelevat seuraavaa kautta koskevat suunnitelmat. Tavoitteena on pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen. Vesien ja Itämeren tilan parantamiseksi vähennetään ravinteiden kuormitusta erityisesti maataloudesta. Tehostetaan maatalouden ympäristötuen toimenpiteitä kohdentamalla niitä alueellisesti ja vesiensuojelullisin perustein riskiherkille alueille. Haitallisten aineiden kuormitusta kaikilla toimialoilla vähennetään. Pohjavesien suojelua tehostetaan ja riskejä vähennetään. ELY-keskukset edistävät alueellaan haja-asutuksen jätevesiin liittyvää neuvontaa ja koulutusta. Yhdyskuntajätevesien puhdistusta tehostetaan edistämällä siirtoviemärihankkeita ja tyyden puhdistamista tehostetaan rannikon läheisillä puhdistamoilla.

ELY-keskukset vastaavat omalta osaltaan merenhoidon suunnittelusta ja toimenpideohjelman valmistelusta, jotta Itämeren hyvä tila ja ekosysteemipalvelut voidaan turvata. Merialueiden suojelun ja kestäväen käytön suunnittelun pohjaksi ja yhteensovittamiseksi ELY-keskukset tuottavat tietoa vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuudesta (VELMU).

3.2 Elinkeinoelämän menestystekijät

Kestävä hyvinvointi edellyttää uusiutuvia ja menestyviä yrityksiä, jotka luovat sekä työllisyyttä että taloudellista menestystä. Kun työikäisen väestön määrä lähitulevaisuudessa vähenee, nousee kokonaistuottavuuden merkitys kasvun lähteenä entisestään. Kokonaistuottavuus kasvaa yritysten aineettomien investointien ja niihin perustuvien innovaatioiden ansiosta. Hallitusohjelman mukaisesti elinkeinopolitiikalla on kolme päätavoitetta; elinkeinorakenteen uudistaminen ja monipuolistaminen, yritysten kasvu ja kansainvälistyminen sekä yrittäjyyden vahvistaminen ja pienyritysten toimintaedellytysten parantaminen. Yrityksillä tulee olla kyky uudistua ja muuttua markkinoiden ja kilpailutilanteiden muuttuessa. Kansainvälisen kaupan lisäksi yritysten on kyettävä tehokkaammin hyödyntämään globaaleja osaamisia ja arvoverkostoja. Kansainvälinen kilpailu haastaa niin työvoiman osaamisen kuin myös tuotekehityksen, tuotannon tehokkuuden ja markkinoinnin.

Työmarkkinoiden toimivuus ja osaavan työvoiman saatavuus ovat elinkeinoelämän keskeisiä toimintaedellytyksiä. Elinkeinorakenteen muutoksen myötä työvoiman osaamisen laadulliset ja määrälliset vaatimukset muuttuvat nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Väestön ikääntymisen myötä yhä suurempi osa nyt työssä olevista siirtyy eläkkeelle. Nämä ovat yhteisiä haasteita koko maassa, mutta niiden vaikutukset elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin vaihtelevat eri alueilla.

ELY-keskukset tukevat toiminnallaan hallituksen tavoitetta nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin ja alentaa työttömyysaste viiteen prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteiden saavuttamiseksi ELY-keskukset tukevat kestäväää kasvua ja työllisyyttä edistämällä innovaatioita ja yrittäjyyttä, kehittämällä koulutusta ja työelämän laatua, tukemalla työurien pidentymistä, ennakoimalla ja hoitamalla rakennemuutoksia tehokkaasti ja alentamalla työttömyyttä aktiivisella työvoimapolitiikalla.

Ennakoiva maankäyttöpolitiikka sekä asumisen, liikenteen ja palvelujen kehittäminen tukevat elinkeinoelämän kehittämistä. Seudullisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti hyvä saavutettavuus sekä sujuvat, täsmälliset ja ennakoitavat kuljetukset ovat elinkeinoelämän kilpailukyvyn sekä koko Suomen kilpailukyvyn, huoltovarmuuden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiä. Luonnonvarojen kestäväällä käytöllä ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamisella edistetään elinkeinojen kilpailukykyä ja kannattavuutta.

EU:n rahastokauden 2007–2013 toimenpideohjelmilla tuetaan monipuolisesti elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Rahoitusta kohdennetaan kehittämishankkeisiin,

jotka parantavat yritysten tuottavuutta, kasvua ja kilpailukykyä sekä kansainvälistymistä. Yritysten, korkeakoulujen ja muiden koulutus- ja tutkimuslaitosten verkottumista edistetään innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi ja innovaatioiden tuotteistamiseksi markkinoille. Samoin maaseutu- ja kalatalousrahaston toimilla tähdätään elinkeinorakenteen monipuolistamiseen, yritystoiminnan lisäämiseen ja kehittämiseen. Euroopan sosiaalirahasto-ohjelman toimenpiteillä tuetaan hankkeita, jotka parantavat ja ylläpitävät työntekijöiden ja yrittäjien osaamista, kehittävät työorganisaatioita ja turvaavat ihmisten edellytyksiä saada työtä ja jaksaa työelämässä entistä pidempään.

Elinkeinoelämän menestystekijöiden kehittämisessä ELY-keskusten keskeisiä kumppaneita ovat TEM:n hallinnonalan muut toimijat, maakuntien liitot, alueen kunnat, seudulliset kehittämissyhtiöt, aluehallintovirastot, koulutuspalvelujen tuottajat, yritykset sekä yrityspalvelutoimijat. ELY-keskusten kehittämistyön ja resursien kohdentamisessa toteutetaan alueellisia painopisteitä yhteen sovittaen ne valtakunnallisten linjausten kanssa mm. yritysasiakkuustyössä.

Hyvä saavutettavuus ja maankäyttö

- **Parannetaan maankäytön ohjauksen sekä liikenteen, asumisen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten yhteensovittamista.**
- **Parannetaan liikennejärjestelmien ja kuljetusten toimivuutta yhteistyössä alueen yritysten kanssa logistista tehokkuutta parantaviksi.**

Suomen sijainnin aiheuttama logistinen haitta voidaan minimoida tehokkailla logistisilla ratkaisulla, jotka edistävät yritysten toimintaedellytyksiä kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä. Suomen edullinen sijainti Venäjän ja Pietarin läheisyydessä tulee hyödyntää entistä paremmin koko maassa. Kansainvälisten kuljetusten toimivuuteen ja kustannuksiin vaikuttavat satamien, terminaalien ja rajanylityspaikkojen meriväylä-, tie- ja rautatieyhteydet.

ELY-keskukset ohjaavat maankäytön ja liikenteen suunnittelua mm. elinkeinoelämän toimintaedellytysten näkökulmasta. Laajojen hankkeiden kaavoituksessa ja kaupunkikehityskohteissa liikennejärjestelmän näkökulma ja vaikutusten arviointi korostuvat. Älyliikenteen edistyneistä menetelmistä tulee yhä merkittävämpi osa myös logistiikkapalvelujen suunnittelua ja tuotantoa. Liikennejärjestelmäsunnittelussa varmistetaan maankäytön, asumisen, palvelurakenteiden ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen ja elinkeino- sekä aluekehityksen edellytykset.

ELY-keskukset kiinnittävät liikennejärjestelmäsunnittelussa ja vastuullaan olevassa tienpidon toimissa huomiota logistiseen toimivuuteen. Toimien osuvuutta ja oikea-aikaisuutta kehitetään yhteistyössä alueen yritysten kanssa. Yhteistyötä sidosryhmien kanssa tehdään koko kuljetusketjun vaikuttavuuden parantamiseksi myös yli ELY-keskusten toimialueiden ulottuvassa suunnittelussa. Uudistuva

elinkeinorakenne ja mm. uusiutuvan energian käyttö pakottavat etsimään uudentyyppisiä logistisia ratkaisuja.

Yritysten ja julkisen sektorin uudistumiskyky

- **Kohdennetaan resursseja nouseville aloille ja luodaan edellytyksiä uusille liiketoiminta-avauksille monipuolistamalla elinkeinotoimintaa.**
- **Seudullisten yrityspalvelujen toimijoiden osaamista kehitetään tunnistaamaan laaja-alaisen innovaatiotoiminnan tarpeet.**
- **Edistetään yritysten ympäristövastuullisuutta.**
- **Parannetaan tuottavuutta yrityksissä ja julkisella sektorilla.**
- **Rakennemuutostilanteissa panostetaan uuden yritystoiminnan käynnistämiseen vapautuvan työvoiman osaamisen hyödyntämiseksi ja uusien työpaikkojen luomiseksi.**
- **Työn tuottavuuden parantamiseksi ja työurien jatkamiseksi kehitetään työorganisaatioita ja henkilöstön osaamista.**

Strategisten valintojen, ennakointi- ja muun suunnittelutiedon perusteella ELY-keskukset tuottavat ja hankkivat palveluja, joilla vahvistetaan yritysten kykyä menestyä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Nousevien uusien alojen ja liiketoiminnan kasvun edellytyksistä huolehditaan. Erytisen tärkeää on tunnistaa ja tukea niitä liiketoiminta-alueita, joiden tuotteilla ja palveluilla on kysyntää tulevaisuuden kasvumarkkinoilla. Kehittämistoimien ja rahoitusratkaisujen strateginen kohdentaminen ovat avainasemassa, kun ELY-keskus osaltaan uudistaa elinkeinoelämän rakenteita ja yritysten toimintaympäristöä. Innovaatiot mahdollistavat yritysten uudistumista ja luovat siten edellytykset myös uusien, aiempaa tuottavampien työpaikkojen syntymiselle.

Esimerkiksi kaivostoiminnan voimakkaaseen kasvuun vastataan tarjoamalla tietoa ja palveluja sekä lisäämällä ELY-keskusten yhteistyötä ja erikoistumista. Toimialan yrityksille tuotetaan lisäarvoa rahoituksen, työvoimakoulutuksen, ympäristötiedon ja logistiikan alalla.

ELY-keskukset vahvistavat yrittäjyyttä kannustamalla uusien yritysten synnyttämiseen ja edistävät toimivien yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Yrittäjyyden edellytyksiä vahvistetaan eri koulutusasteilla. Yritysten jatkajien löytämiseksi tehostetaan yrittäjyysvalmennusta. Kasvuyrittäjyyden edistämiseksi kehitetään pk-yritysten liiketoimintaosaamista sekä edistetään yrityshautomo- ja yrityskehittämötoimintaa.

Seudulliset yrityspalvelut muodostavat yhtenäisen yrityspalvelujen verkoston seutu- ja paikallistasolla. ELY-keskukset TE-toimistojen kanssa koordinoivat alueellaan seudullisten yrityspalveluverkostojen kokonaisuuden kehittämistä yhteistyösopimuksin keskeisten toimijoiden kanssa. Osana kehitystyötä TE-toimistojen yrityspalveluja vahvistetaan. TE-toimistojen palveluja kehitetään ja markkinoidaan

yrityspalveluina ja toimistojen roolia aloittavien yritysten palvelussa vahvistetaan. Lisäksi maahanmuuttaja-asiakkaiden erityistarpeet huomioidaan yritysneuvonnassa sekä käynnistettävissä yrittäjyysohjelmissa. TE-toimistojen ja ELY-keskusten yrityspalveluiden osalta tiivistetään yhteistyötä TEM-konsernin ja muiden hallinnonalojen yrityspalveluiden kanssa osana kansallista Yritys-Suomi -palvelujärjestelmää.

Yrityspalveluja kehitetään tunnistamaan yritystoiminnan erityistarpeet julkisen järjestämistä vastuun piiriin kuuluvien hyvinvointipalvelujen tuottamisessa, palvelumarkkinoiden kehittämisessä sekä palvelujen kansainvälistymisessä. Sosiaali- ja terveysalan palveluyrittäjäksi ryhtyminen edellyttää tietoa palvelumarkkinoista, liiketoiminnasta, yritystoimintaan kohdistuvasta sääntelystä ja valvonnasta. Yritysneuvontaa ja -palveluja sekä niiden järjestämisestä vastaavien seudullisten yrityspalvelujen toimijoiden osaamista kehitetään tunnistamaan sosiaali- ja terveysalan yrittäjien erityistarpeet. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä ja palvelumarkkinoiden kehittämistä voidaan tukea mm. panostamalla seudullisen palvelusetelijärjestelmän edistämiseen.

Tuottavuuden nosto on välttämätöntä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Tehokkaat ja toimivat julkiset palvelut ovat myös tärkeä elinkeinoelämän kilpailukykytekijä. Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus ja tiivis palveluntoimittajayhteistyö tarjoavat uusia mahdollisuuksia synnyttää innovaatioita ja uudistaa julkisia palveluita. Yritykset on nähtävä kumppaneina, jotka voivat tuoda uusia toimintatapoja julkisiin palveluihin. Uudet palvelut syntyvät yhdistämällä julkisen ja yksityisen sektorin paras osaaminen. Kumppanuuden hyötyjen aikaansaaminen edellyttää julkisten hankintojen uudistamista. Kumppanuus ja palveluntoimittajayhteistyö tarjoavat yrityksille kannusteen ja mahdollisuuden oman innovaatiotoiminnan kehittämiseen.

Kasvu ja taloudellinen menestys edellyttävät yrityksiltä ekotehokkuutta. ELY-keskukset edistävät ympäristöjärjestelmien käyttöä ja yritysten ympäristövastuullisuutta sekä ohjaavat suurten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenetelyä. Näistä on yrityksille kilpailuetua kansainvälisesti ja myös kotimarkkinoilla. ELY-keskukset valvovat yritysten ympäristölupien noudattamista. Valvonnan kehittämisellä ennako-ohjauksen suuntaan ja valtakunnallisella yhtenäistämällä autetaan yrityksiä ennakoimaan tulevia vaatimuksia, edistetään toiminnanharjoittajien yhdenmukaista kohtelua ja parannetaan yhteistyötä.

Maaseudun elinkeinorakenne uudistuu voimakkaasti. Keskeisenä lähtökohdiana on maaseudun monitulo-yrittäjyyden kehittäminen ja vahvistaminen. Hajautettu energiantuotanto ja siihen liittyvät alat, kaivostoiminta ja matkailu, mutta myös muuttuva elintarvike-, puu- ja metalliala tarjoavat uusia työpaikkoja. Palvelualan työmahdollisuudet lisääntyvät, sillä tietoliikenneyhteyksien parantuminen mahdollistaa tietotyön tekemisen paikasta riippumatta. Hyvinvointi- ja hoivapalveluille on kysyntää väestön ikärakenteen suuressa muutoksessa. Alkutuotannon turvaamiseksi ja jatkumiseksi koko maassa sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi ELY-keskusten käytössä olevilla toimilla edistetään maatalouden, kotimaisen

elintarvikeketjun ja pienten yritysten kannattavuutta, kilpailukykyä, sukupolven vaihdoksia ja osaamista. Parannetaan maatalouden kykyä vastata markkinoiden kehitykseen ja ilmaston haasteisiin. Kuluttajien arvot ja odotukset otetaan huomioon elintarviketuotannon kehittämisessä.

Globaali kilpailu voi johtaa kansallisella tasolla kokonaiset toimialat rankkoihin toiminnan supistuksiin ja paikallisesti tuotantolaitosten toiminnan lopettamiseen ja sen myötä työpaikkojen menetykseen. Näissä äkillisissä rakennemuutoksissa on kyettävä hyödyntämään vapautuvan työvoiman osaamista muiden yritysten kilpailukyvyyn lisäämiseksi ja kokonaan uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi. Rakennemuutostilanteissa yritykset ja julkiset toimijat reagoivat yhdessä nopeasti markkinoiden muutoksiin. ELY-keskukset auttavat yrityksiä kehittämään tuottavuuttaan, löytämään yhteistyökumppaneita ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia kansainvälisiltä markkinoilta.

Irtisanomistilanteiden hallintaa varten kehitetään muutosturvan toimintamallia. Muutosturvan toimintamallin avulla kyetään nopeasti ja ennakoivasti tarttumaan äkillisiin rakennemuutostilanteisiin. Tavoitteena on irtisanotun tai lomautetun työntekijän nopea työllistyminen lisäämällä yhteistyötä työnantajan, työntekijöiden ja työ- ja elinkeinohallinnon välillä.

Aluetason rakennemuutoksiin ja työorganisaatiotason sisäisiin muutoksiin vastataan parhaiten toimenpiteillä, joilla tuetaan taloudellisesti ja ekologisesti kestäväälle pohjalle rakentuvaa uutta työllistävää yritystoimintaa hyödyntämällä samalla alueen mahdollisuuksia ja vahvuuksia. Samalla huolehditaan jo toimivien yritysten ja niiden henkilöstön toimintatapojen ja osaamisen uudistamisesta siten, että edellytykset yritystoiminnan ja työurien jatkumiselle säilyvät hyvinä.

ELY-keskusten yrityspalvelujen osana parannetaan työelämän laatua ja tuottavuutta. Työelämän ja työntekijöiden osaamisen kehittämiseen panostetaan sekä tuottavuuden nostamiseksi että työelämän laadun paranemiseksi. Se tukee myös ihmisten työssä jaksamista ja työurien jatkamista nykyistä pidempään. Tällaista laadullisesti kestävä tuottavuuden kehittämistä tarvitaan kaikilla toimialoilla ja kaikilla työpaikoilla. Tärkeää on samalla edistää sellaisia toimintatapoja, jotka perustuvat henkilöstön jatkuvaan laajaan osallistamiseen, aloitteellisuuteen ja luovuuteen hyödyntämiseen sekä johdon ja henkilöstön yhteistoiminnan kehittämiseen.

Kasvuun ja kansainvälistymiseen kannustava innovaatioympäristö

- **Tuetaan nopeaa kasvua ja kansainvälistymistä tavoittelevia yrityksiä niiden elinkaaren eri vaiheissa, aktivoidaan uusia yrityksiä ja rakennetaan globaaleille markkinoille pyrkiville yrityksille toimintaedellytykset uusilla kehitysalustoilla.**
- **Tavoitellaan uutta kasvua laajentamalla innovaatiotoimintaa ennakkoluulottomasti.**

ELY-keskusten tuella aktivoidaan uusia kasvavia ja kansainvälistyviä yrityksiä asiakassuunnitelmien mukaisesti. ELY-keskukset vahvistavat koordinoivaa rooliaan yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyvissä julkisissa palveluissa. Kehittämissuunnitelmat kohdennetaan niin, että ne parhaiten tukevat yrityksiä niiden elinkaaren eri vaiheissa. Globaaleille markkinoille ja nopeaan kasvuun pyrkiville yrityksille rakennetaan huippuluokan toimintaedellytykset näitä yrityksiä tukevalla uusilla kehitysaloilla, yrityspalveluilla ja yrityshautomoiden uusilla ratkaisulla. Yrityshautomoiden ja yrityskiihdyttämöillä edistetään myös koulutettujen nuorten työllistymistä ja yrittäjyyttä. Yrityspalvelujen tarjonnan selkeyttä ja asiakaslähtöisyyttä parannetaan mm. yritysasiakkuusstrategian mukaisesti osana yrityspalvelutoimijoiden yhteistä asiakkuuksien ja palveluiden kehitystyötä. Kaikki kasvuhakuiset ja -kykyiset yritykset pyritään saamaan entistä tukevammin kasvu-uralle.

Kasvua tavoitellaan ulottamalla innovaatiotoimintaa nykyistä laaja-alaisemmin yksityis- ja käyttäjälähtöisesti sekä yksityiselle, julkiselle että kolmannelle sektorille. Erilaisia osaamista yhdistetään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti – pelkkä tieteellisen ja teknologisen osaamisen hyödyntäminen ei riitä. Innovaatiotoiminnan kehittäminen ulotetaan myös liiketoimintaan, johtamiseen ja luovuuteen liittyvän osaamisen sekä palvelu-, organisaatio-, eko- ja sosiaalisten innovaatioiden edistämiseen. Kehittämiskohteisiin kuuluvat olennaisesti yksityisen palveluyritysten ja teollisuuden palveluliiketoiminnan kehittäminen. Vauhditetaan erityisesti teknologisten ja sosiaalisten innovaatioiden integroitua kehittämistä, kaupallistamista ja käyttöönottoa.

ELY-keskukset kannustavat yrityksiä ja julkisen sektorin toimijoita hyödyntämään asiakas- ja käyttäjälähtöistä innovointia tukevia kehitysympäristöjä. Julkiset liikenteeseen ja maankäyttöön liittyvät hankkeet tulee nykyistä tehokkaammin hyödyntää uusien tuotteiden ja palvelujen kehitysympäristöinä.

Kulttuurialan sekä luovan talouden toimijoiden toimintaedellytyksiä parannetaan osana alueellista kehittämistä, osaamista ja kilpailukykyä. Painopisteinä toiminnassa ovat mm. toimijoiden yritys- ja innovaatiotoiminnan tukeminen, osaamisen parantaminen ja työllisyyden vahvistaminen. Tavoitteena on myös kulttuuriympäristöjen ja maaseudun kehittäminen sekä kulttuuriperinnön hyödyntäminen paikallisena ja alueellisena voimavarana. Kulttuuritoimen tavoitteiden saavuttamiseksi ELY-keskuksen eri sektoreiden välinen yhteistyö on olennaista.

Yritysten kilpailukykyyn parantaminen ja liiketoiminnan kasvu edellyttävät innovaatioympäristöjä, jotka pohjautuvat alueellisten sidosryhmien hyvään yhteistyöhön. ELY-keskukset osallistuvat aktiivisesti alueelliseen innovaatiotoimintaan tuemalla innovaatioympäristöjä ja -verkostoja tarjoten aktiivisesti työvoiman rekrytointipalveluja, koulutus-, neuvonta-, rahoitus, ohjaus- ja työvoiman kehittämisspalveluita sekä edistämällä luovalla tavalla osaamisen hyödyntämistä. ELY-keskusten tulee osaltaan vahvistaa alueensa temaattisia innovaatiotoiminnan keskittymiä ja toimijoiden verkottumista parhaan saatavissa olevan kansallisen ja kansainvälisen osaamisen hyödyntämiseksi.

Uusiutuva energia ja ekotehokkuuden parantaminen

- **Tukemalla uusiutuvan energian hyödyntämistä hajautetusti mahdollistetaan erilaisten alueiden kehittämistä, hillitään ilmastonmuutosta ja luodaan uusia teknologia- ja palvelumalleja.**
- **Parannetaan rakentamisen ja rakennusten energiatehokkuutta.**
- **Parannetaan materiaalitehokkuutta.**
- **Edistetään tuulivoimarakentamisen ripeää etenemistä.**

Uusiutuvan ja hajautetun energiatuotannon kehittämällä edistetään ilmastonmuutoksen hillintää. Energiatehokkuus ja uusiutuvien energiamuotojen käytön lisääminen sekä ympäristöystävällisten vesihuolto- ja jäteratkaisujen kehittäminen edellyttävät uusien teknologioiden ja palvelumallien kehittämistä ja käyttöönottoa.

ELY-keskusten tuella ja yrityspalveluilla vaikutetaan uusiutuvien energialähteiden käytön lisääntymiseen, energiankäytön tehostamiseen, uuden energiateknologian käyttöönottoon sekä energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittojen vähentämiseen. Kansallista energiatukea sekä EU:n ohjelmärahoitusta kohdistetaan myös uusiutuvien energialähteiden käyttöön ja tuotantoon kohdistuviin investointeihin. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastategian mukaisesti ELY-keskukset edesauttavat maataloudelle asetetun uusiutuvan energian tuotannon 4–5 TWh:n tavoitteen saavuttamisessa tukemalla ja edistämällä maatalousbiomassojen energiakäyttöä muun muassa biokaasun tuotannossa.

Tuulivoimatuotannon lisäämistä edistetään vaikuttamalla tuulivoimarakentamista ohjaavan kaavoituksen ripeään etenemiseen ja siihen, että tuulivoimarakentaminen ohjautuu ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille paikoille.

ELY-keskukset vastaavat osaltaan uudisrakentamisen energiatehokkuuden parantamisesta strategisten tavoitteiden ja energiamääräysten pohjalta. Olemassa olevan rakennuskannan korjaamisen ohjauksessa painottuvat energiatehokkuutta parantavat kustannustehokkaat korjaustoimenpiteet sekä kiinteistön lähtökohdat huomioivat laadulliset parannustoimenpiteet. Lisäksi uusiutuvien energiamuotojen käytön lisääminen sekä uudis- että korjausrakentamisessa korostuu.

ELY-keskukset vastaavat alueellisesta jätesuunnittelusta. Materiaalitehokkuutta parannetaan käyttämällä luonnonvaroja tehokkaammin ja kierrättämällä materiaaleja sekä ehkäisemällä jätteiden syntyä ja lisäämällä jätteiden materiaali- ja energiahöyrykäyttöä. Jätteiden käyttö energiantuotannossa on lisääntynyt ja sen osuus on edelleen kasvamassa. Jätteiden höyrykäyttö tarjoaa mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle.

Toimivat työmarkkinat ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen

- **Tehokkailla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään yritysten toimintaedellytyksiä ja henkilöasiakkaiden työllistymistä.**
- **Asiakaspalvelua tehostetaan ja monipuolistetaan ottamalla käyttöön TE-toimistojen monikanavainen palvelumalli.**
- **ELY-keskukset ja TE-toimistot osallistuvat aktiivisesti TE-toimistoverkkoudistuksen linjausten mukaisesti yhteispalvelupisteiden perustamiseen ja TE-toimistot tarjoavat palvelujaan soveltuvien osien niiden kautta asiakkaiden asiointimahdollisuuksien parantamiseksi.**
- **Kehitetään ohjauspalveluja elinikäisen oppimisen näkökulmasta parantamaan koulutuksen osuvuutta, tukemaan työurien jatkamista ja madaltamaan työllistymisen esteitä.**
- **Rakenteellista työttömyyttä alennetaan kumppanuusyhteistyössä.**
- **Toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuu.**
- **Kehitetään maahanmuuttoa työmarkkinoiden tarpeisiin.**
- **Parannetaan maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa.**

Hyvin toimivilla työvoima- ja yrityspalveluilla tuetaan yritysten menestymistä ja väestön hyvinvointia. ELY-keskukset vahvistavat julkisen työvoimapalvelun ja yrityspalvelujen kytkentää henkilö- ja yritysasiakkaiden palvelun parantamiseksi. Työvoima- ja yrityspalveluista sekä osaamisen ja työelämän laadun kehittämispalveluista muodostetaan palvelukokonaisuuksia, joilla lisätään tuottavuutta ja työllisyyttä. Tavoitteena on, että yritykset kehittyvät ja saavat nopeasti osaavia työntekijöitä, työnhakijat pääsevät nopeasti työhön ja työurat pitenevät. Hallitusohjelman linjauksen mukaan työttömien, erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien osallistumista koulutukseen, palkkatuetuun työhön ja muihin palveluihin lisätään siten, että työttömien aktiivointiaste ylittää 30 prosenttia.

ELY-keskukset vastaavat TE-toimistouudistuksesta alueellaan. Asiakkuuksien hallintaa, monikanavaista palvelumallia, palvelutuotantoa ja TE-toimistoverkkoa kehittämällä parannetaan asiakaspalvelun laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. TE-toimiston palveluja tarjotaan yhteispalvelupisteissä erityisesti silloin, kun TE-toimiston oman toimipaikan ylläpitäminen ei ole tarkoituksenmukaista, mutta palveluita on tarpeen pitää tarjolla.

TE-toimistojen palvelua kehitetään edistämään koulutuksesta valmistuvien joustavaa työelämään siirtymistä, nopeuttamaan siirtymistä työpaikasta toiseen (työstä-työhön) sekä ohjaamaan koulutukseen ja muihin työllistymisedellytyksiä parantaviin toimenpiteisiin henkilöitä, joiden valmiudet eivät vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Kehitetään uusia toimintamalleja, joissa TE-toimisto hankkii palvelutuottajilta työllistymistä edistäviä palveluja.

Osaavan työvoiman saatavuutta voidaan alueilla edistää työvoima- ja osaamistarpeen mukaan suunnatulla koulutuksella, joka parantaa koulutukseen osallistuvien työllistymistä ja työurien kehittymistä pidemmällä tähtäimellä. Koulutukseen osallistumista edistetään koordinoimalla alueellisen elinikäisen ohjauksen palveluja niiden saatavuuden varmistamiseksi ja parantamalla ohjaukseen liittyvää osaamista hallinnon eri sektoreilla.

Työelämäläheinen koulutus ja työnvälitys parantavat osaavan työvoiman saatavuutta ja koulutuksessa olevien työllistymistä. Elinkeinoelämän, korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön lisääminen ja kehittäminen luovat edellytyksiä alueen työvoimatarpeita vastaavan korkealaatuisen koulutuksen toteuttamiselle ja osaamisen kehittämiseksi. Yhteistyö parantaa koulutuksen järjestäjien ennakointiosaamista ja koulutustarjonnan suunnittelua mm. alueellisesta näkökulmasta.

Pitkäaikaistyöttömyyttä ja rakenteellista työttömyyttä alennetaan työvoimavarojen turvaamiseksi ja avointen työpaikkojen täyttämiseksi. Työvoiman palvelukeskusten toimintamallia kehitetään ja se vakiinnutetaan lainsäädännöllä. Palvelukeskusten toimintamalli ulotetaan koko maahan. Strategiakaudella toteutetaan valtakunnallisten linjausten mukaisesti kokeiluhanke, jolla haetaan tarkoituksenmukainen työnjako valtion ja kuntien välillä pitkäaikaistyöttömien palvelussa. Osatyökykyisten työmarkkinoille osallistumisen edistämiseksi käynnistetään vuonna 2013 toimintaohjelma. Koulutusta tarjotaan myös työnhakijoille, joilla on erityisiä työllistymisen esteitä, ja yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana lisätään.

Nuorten yhteiskuntatakuu toteutetaan niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Uudistettava nuorten yhteiskuntatakuun valtakunnallinen toimintamalli otetaan käyttöön vuonna 2013. Nuorten koulutukseen ohjauksen tehostamiseksi ja koulutuksen jälkeen työmarkkinoille pääsemiseksi ELY-keskukset ja TE-toimistot kehittävät ratkaisuja ja toimintatapoja toimien verkostona oppilaitosten, kuntien, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Työvoiman tarpeeseen vastaaminen edellyttää osaltaan sitä, että maahan muuttaa työvoimaa ulkomailta niin EU:n sisämarkkinoilta kuin EU:n ulkopuoleltakin. Työvoiman maahanmuuttoa kehitetään työmarkkinalähtöisesti. Työmarkkinoiden kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan muun muassa kannustamalla työnantajia työllistämään myös maahanmuuttajia ja kehittämällä työelämän laatua. Työmarkkinoiden kansainvälistyminen edellyttää sen varmistamista, että myös ulkomaalaisten työntekijöiden oikeus tulla kohdelluksi työelämässä yhdenvertaisesti toteutuu.

ELY-keskukset kehittävät hallittua työvoiman maahanmuuttoa yhteistyössä TE-toimistojen, yritysten, elinkeinoelämän järjestöjen, kuntien, maakuntien liittojen sekä koulutusorganisaatioiden kanssa. Samalla tulee vahvistaa yhteistyötä aluehallintovirastojen suuntaan. EURES-työnvälityspalvelujen tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti työvoiman rekrytoinnissa ulkomailta. Eri hallinnonalat tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisen työvoiman tarpeiden ennakointiin liittyen. Työvoimatarpeiden

hyvä ennakkointi luo perustan pitkäjänteiselle maahanmuuttopolitiikalle. Ulkomaalaisten työntekijöiden työehtojen valvontaa tehostetaan ja ulkomaalaisten hyväksikäyttöä työmarkkinoilla torjutaan yhteistyössä eri hallinnonalojen kesken.

Maahanmuuttajien heikkoa työmarkkina-asemaa parannetaan ja työvoimapotentiaalia hyödynnetään. Tavoitteeksi asetetaan maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen ja työttömyyden puolittaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin ryhmiin, joiden työllisyysasteet ovat matalat. Edistetään uusien valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten työllisyyttä edistävien toimintatapojen ja kumppanuussuhteiden toimeenpanoa muun muassa metropolipolitiikan keinoin.

3.3 Väestön hyvinvointi

Viihtyisä, turvallinen ja terveellinen asuin- ja toimintaympäristö, työ- ja opiskelumahdollisuudet, työpaikkojen ja palvelujen hyvä saavutettavuus, toimivat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet ja vesi- ja energiahuolto sekä laadukkaat virkistysmahdollisuudet ovat tärkeitä alueen asukkaiden arkipäivässä.

Alueidenkäytön, rakentamisen ja rakennuskannan merkitys elinympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja kulttuuriarvojen vahvistamisessa korostuu samalla, kun edistetään ihmisten asumistarpeita vastaavan asuntotarjonnan kehittämistä. Yhdyskuntarakenteita kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa. Toimivien tietoliikenneyhteyksien ja niiden tehokkaan käytön sekä uusien organisatoristen ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämisen kautta etsitään uusia tapoja väestön palveluiden järjestämiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi.

ELY-keskus on tärkeä toimija väestön hyvinvointia lisäävien peruspalvelujen kehittämisen ja niiden saatavuuden turvaamisessa. Väestön hyvinvoinnin turvaamisessa keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat kunnat, erilaiset järjestöt, oppilaitokset, palvelujen tuottajat sekä aluehallintovirastot ja maakuntien liitot.

Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

- **Vaarallisista ja haitallisista aineista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään.**
- **Jätteiden määrää ja haitallisuutta vähennetään ja kierrätystä lisätään.**
- **Edistetään kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisia toiminta- ja elintapoja sekä paikallista omaehtoista kehittämistyötä ja parannetaan toimijoiden ja kansalaisten ympäristötietoisuutta.**
- **Edistetään viihtyisän elinympäristön kehittymistä ja arjen sujuvuutta.**
- **Tuetaan luonnon- ja kulttuuriympäristöjen suojelua ja niiden virkistyskäyttöä.**
- **Vähennetään melulle altistumista.**
- **Varaudutaan poikkeustilanteisiin ja parannetaan riskien hallintaa.**

Tuotannosta ja kulutuksesta maahan, ilmaan ja vesiin tulevat päästöt ja jätteet vaikuttavat ympäristöön ja ihmisten terveyteen. Haittojen ennaltaehkäisyllä ja ennaltaehkäisyn kehittämällä sekä jo aiheutuneiden haittojen poistamisella turvataan väestön hyvinvointia ja parannetaan elinympäristön turvallisuutta. ELY-keskukset valvovat lainsäädännön toimeenpanoa ja vaikuttavat ennalta haittojen ehkäisyyn yhteistyössä tehtävällä ympäristö- ja alueidenkäytön suunnittelulla, ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä ja sovittamalla yhteen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja alueen elinvoimaisuuden sekä hyvän ympäristön tilan tavoitteita.

Terveyttä ja luonnon hyvinvointia vaarantavat teollisuuden ja energiantuotannon päästöjen ja fossiilisten polttoaineiden käytön lisäksi ajoneuvoliikenne ja puun pienpolto, jotka aiheuttavat altistumista hengityselimiin joutuville pienhiukkasille. Ilmansuojelun edistämässä ja ohjauksessa sekä ilmansuojelua koskevien säännösten valvonnassa tavoitteena on ilmansaasteiden, etenkin pienhiukkasten paikallisten ja alueellisten pitoisuuksien vähentäminen. Kemikaalilainsäädännön valvontaa ELY-keskukset kohdistavat erityisesti laitoksiin, joista aiheutuvat riskit on arvioitu suurimmiksi.

Jättesuunnittelussa ja jätehuollon järjestämisen ohjauksessa lähivuosien pää tavoitteina ovat uudessa jätelaissa säädetyn etusijajärjestyksen mukaisesti syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä kierrätyksen edistäminen. Orgaanisen jätteen sijoittamista kaatopaikalle vähennetään suunnitelmallisesti. Pilaantuneista alueista ELY-keskukset edistävät erityisesti pohjavesiä uhkaavien sekä muiden merkittäviä ympäristö- ja terveystriskejä aiheuttavien kohteiden kunnostamista.

ELY-keskukset vähentävät toimillaan melulle altistumista erityisesti alueilla, joilla äänitaso on korkea ja altistuvia paljon sekä turvaavat hiljaisten alueiden säilymistä.

ELY-keskukset edistävät kulttuuriympäristöjen suojelua ja hoitoa sekä uuden laadukkaan ympäristön tuottamista lisäämällä kulttuuriympäristöön liittyvää tietoa ja arvostusta, arvioimalla valtakunnallisesti merkittävien kohteiden suojelutarvetta, energiatehokkuutta sekä poikkeusolosuhteiden valmiutta. Luonnon virkistyskäytön edellytyksiä tuetaan ja asutuskeskusten lähiluontoa säästetään virkistysalueena.

ELY-keskukset edistävät julkisella sektorilla kestävästä kulutuksesta ja vähentävät toiminnan haitallisia ympäristövaikutuksia sekä tehostavat ympäristöjärjestelmien käyttöä organisaatioiden vastuullisuuden ja uudistumisen välineenä. ELY-keskukset tuottavat ja jakavat ajankohtaista tietoa ympäristön tilasta ja parantavat kansalaisten ja muiden toimijoiden ympäristötietoisuutta. Lasten ja nuorten ympäristökasvatusta sekä luonto- ja ympäristökoulujen asemaa vahvistetaan. Kehitetään lasten ja nuorten kuulemista ja osallistumismahdollisuuksia oman lähiympäristönsä suunnitteluun sekä ympäristöpolitiikan päätöksentekoon. ELY-keskukset edistävät kestävä kehityksen mukaisia toiminta- ja elämäntapoja.

ELY-keskukset edistävät ympäristön turvallisuutta ja varautumista muuttuviin ilmasto- ja vesioloihin sekä onnettomuus- ja häiriötilanteisiin. Luonnon- ja ympäristöonnettomuuksissa ja muissa erityistilanteissa ELY-keskukset ovat viranomaisina ja asiantuntijaorganisaatioina keskeisiä toimijoita. Tiedonkulku ja alueellisen

asiantuntemuksen saatavuus varmistetaan häiriötilanteiden, kuten myrskyjen, rankkasateiden, tulvien, kuivuuden, metsäpalojen tai laajojen sähkökatkosten sekä liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien häiriöiden varalta. Suunnitelmat toimenpiteistä tulvien estämiseksi ja vähentämiseksi laaditaan yhteistyössä maakuntien liittojen, kuntien ja paikallisten toimijoiden kesken. ELY-keskukset varmistavat toimialueella ajantasaisen vesitilannetiedon saatavuuden.

Vesihuollossa hallitaan riskit raakavesilähteestä jätevesien vaikutuksiin saakka. Pilaantuneista maa-alueista ja tulvista aiheutuvien riskien hallintaa parannetaan. Varmistetaan valmius valtion vastuulla olevaan toimintaan öljy- ja kemikaalionnettomuuksissa sekä tulva- ja pato-onnettomuustilanteissa.

Toimivat matkat

- **Edistetään liikenteen päivittäistä toimivuutta ja liikenneturvallisuutta.**
- **Parannetaan joukkoliikenteen palvelutasoa ja kehitetään pyörä- ja kävelytieverkostoa.**
- **Kehitetään uusia palvelukonsepteja lähiliikenteessä.**

Liikkumisen haasteet poikkeavat suuresti toisistaan eri alueilla. Erilaisiin tarpeisiin tulee etsiä vaikuttavimpia toimenpiteitä siten, että liikenteen toimivuus pystytään turvaamaan, liikenneonnettomuuksia vähentämään ja muita liikenteen haittoja ennaltaehkäisemään.

Kasvavilla kaupunkiseuduilla monien kulkutapojen käyttö on mahdollista. Huomio tuleekin kiinnittää koko matkaketjun toimintaan ja esteettömyyden lisäämiseen. Kaupunkiseuduilla parannetaan erityisesti joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiä. Joukkoliikenteestä luodaan houkutteleva vaihtoehto siellä, missä se on mahdollista.

Haja-asutusalueilla henkilöauto on usein lähes ainoa mahdollisuus liikkua. Päivittäinen liikennöitävyys pientiestöllä turvataan. Kaupan ja muiden palvelujen saavutettavuutta tulee tarkastella kaikkien väestöryhmien, myös autottomien perheiden ja ikääntyneiden kannalta. Autottomien liikkumismahdollisuudet turvataan mm. kehittämällä uusia, hallinnonalojen rajat ylittäviä ratkaisuja. Vähittäiskaupan sijainnin ohjauksella ELY-keskus turvaa kaupallisten palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä tukee keskusta-alueiden asemaa. Syrjäseutujen kauppapalveluita turvataan kehittämällä uusia tapoja palvelujen tuottamiseen.

Alueellista ja paikallista liikenneturvallisuustyötä edistetään ELY-keskusten koordinoimana. Liikenneturvallisuusnäkökohdat otetaan liikennejärjestelmäsuunnittelun ja toteutuksen joka vaiheessa huomioon.

Lähilogistiikkapalveluissa edistetään uusien palvelukonseptien käyttöönottoa mukaan lukien mahdollisuudet yhteistoimintaan henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen sekä postin palveluissa. Pitkämatkaisessa liikenteessä parannetaan mahdollisuuksia ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöön.

Turvallinen ruoka

- **Varmistetaan elintarvikeketjun turvallisuutta sekä edistetään alueellisia ruokajärjestelmiä ja luomutuotantoa.**
- **Tehostetaan suomalaisten elintarvikkeiden, luomu- ja erikoistuotteiden jalostusta, markkinointia ja vientiä.**

Elintarviketurvallisuus perustuu elintarvikeketjun toimijoiden osaamiseen ja vastuuseen elintarvikkeiden ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta. ELY-keskusten suorittamalla tuotantopaikkojen ja tuotteiden valvonnalla varmistetaan, että maatalouden tuotantopanokset ovat laadukkaita, kasvinterveys säilyy hyvänä, luonnonmukainen tuotanto on luotettavaa ja elintarvikeketjun jäljitettävyyks pelloilta pöytään toimii.

Tehokkaan, yhtenäisen, riskiperusteisen ja avoimen, kaikkiin ketjun toimijoihin ulottuvan ohjauksen ja valvonnan myötä elintarviketurvallisuutta uhkaavat riskit koko elintarvikeketjussa pienenevät ja korkealaatuisten elintarvikkeiden tuottamisen edellytykset paranevat. Yksityisen ja julkisen toiminnan yhteistyö vahvistaa sekä toimijoiden oman toiminnan kehittämistä että valvontaa.

ELY-keskukset edistävät osaltaan elintarvikealan kilpailukyvyyn vahvistamista, osaamis- ja innovaatorakenteiden toimivuutta, ympäristön huomioivan ruokajärjestelmän kehittämistä, terveellistä ravitsemusta sekä huoltovarmuutta. ELY-keskusten toimenpiteillä parannetaan ruokaturvaa. Kehittämisessä painotetaan luomutuotannon houkuttelevuutta. Kasvatetaan luomu- ja lähiruoan tuottajien osuutta julkisista hankinnoista parantamalla ja vahvistamalla pienyritysten ja lähiruoan tuottajien osallistumista julkisten hankintojen kilpailutuksiin mm. parantamalla hankintaosaamista ja laadullisten kriteerien esilletuloa sekä edistetään muiden alueellisten ruokajärjestelmien kehittämistä.

Nuorten osallistaminen

- **Tuetaan nuorten yhteiskuntaan kiinnittymistä tarjoamalla jokaiselle nuorelle työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka.**

Alueellisen nuorisotyön tavoitteena on tukea kuntien nuorisotyötä painottaen erityisesti uudistuneen nuorisolain toimeenpanoa monialaisen viranomaisyhteistyön, etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan kautta. Keskeisenä tavoitteena on hyvän elämän edellytysten luominen kaikille lapsille ja nuorille.

Nuorisotyöttömyyden alentaminen ja nuorten koulukseen pääsyn edistäminen ovat työvoima-, koulutus-, ja nuorisopolitiikan keskeisiä tavoitteita. Tavoitteiden saavuttamista edistetään nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita kehittämällä yhteistyössä alueen kuntien ja oppilaitosten kanssa. On tärkeää varmistaa, että jokaisen perusopetuksen päättävän nuoren koulutuspolku alkaa joko tutkintoon

johtavassa koulutuksessa, siihen valmistavassa koulutuksessa tai esimerkiksi työpajatoiminnan kautta. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja elämäntaitojen parantaminen osana työpajatoimintaa on osa nuorten koulutukseen siirtymisen edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Nuorten osallisuuden lisäämiseksi tarvitaan toimia, jotka tukevat jokaisen nuoren mahdollisuuksia harrastustoimintaan ja omiin asioihin vaikuttamiseen mm. nuorten aloitekanava- ja kuulemisvälineiden avulla kunnissa sekä tukemalla nuorten uusia toimintatapoja mm. verkkomaailmassa.

Alue- ja paikallistason yhteistyönä kehitetään toimintamalli, jonka avulla jokaiselle nuorelle tarjotaan koulutus-, työ-, harjoittelupaikka tai muu nuoren yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittymistä edistävä toimintamuoto esim. työpaja. Keskeiset toimijat ovat paikallistasolla TE-toimistot, kunnat, oppilaitokset ja kolmannen sektorin toimijat, aluetasolla ELY-keskukset ja maakuntien liitot.

ELY-keskukset tukevat informaatio-ohjauksen keinoin ja valtioapuviranomaistehävin oppilaitosrakentamista siten, että lapsilla ja nuorilla on turvallinen oppimisympäristö. Työssä korostuu yhteistyö erityisesti kuntien, muiden koulutuksen järjestäjien ja maakuntien liittojen sekä myös rakennussuunnittelijoiden kanssa.

Maahanmuuttajien kotouttaminen

- **Edistetään maahanmuuttajien kotoutumista.**

Maahanmuuttajien voimavarat ja heidän osaamisensa voidaan hyödyntää onnistuneen kotoutumisen kautta. Tehokas kotoutuminen edellyttää hallinnonalojen yhteistyötä ja koordinaatiota. Hallinnon rajat ylittävää yhteistoimintaa vahvistetaan. Kotouttamista kehitetään uuden kotoutumislain sekä valtion kotouttamisohjelman linjausten mukaisesti ja varmistetaan maahanmuuttajien nopea ja joustava pääsy kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen piiriin. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää myös väestöryhmien myönteistä vuorovaikutusta sekä yhdenvertaisuuden, oikeuksien ja hyvien etnisten suhteiden toteutumista. Tätä edistetään mm. alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukuntien toiminnalla.

Kotoutumisen perustana on maahanmuuttajan asettuminen kuntalaiseksi. Tätä edistetään mm. kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan osoittamisen menettelyllä heidän peruspalveluidensa ja osallisuutensa turvaamiseksi. Valtio ja kunnat laativat yhteistyösopimuksen, jolla pyritään pakolaisten ja myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden hallittuun ja systemaattiseen sijoittamiseen kuntiin. ELY-keskusten tehtävänä on aikaansaada ja toimeenpanna sopimuksia yhteistyössä kuntien kanssa kansainvälistä suojelua saavien kuntaan osoittamiseksi ja kotoutumisen edistämiseksi.

Aikuisten maahanmuuttajien kotouttamisen ensisijaisena tavoitteena on työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan TE-hallinnon integroiduilla työvoima- ja yrittäjyyspalveluilla. Palveluvalikoimaa eriytetään asiakasryhmittäin ja sitä tarjotaan aikaisempaa useampien kanavien kautta

varmistuen asiantuntijuus maahanmuuttajien palveluissa. Hallitusohjelman mukaisesti myös ESR -varoilla edistetään maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutusta.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tavoitteellisuutta ja jatkuvuutta vahvistetaan sekä lisätään koulutuksen asiakaslähtöisyyttä varmistamalla koulutuksen pohjautuminen maahanmuuttajien osaamistason arviointiin. Kotouttamisen erityiseksi painopisteeksi nostetaan maahanmuuttajien kotouttaminen ja syrjinnän ehkäisy. Maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen taidon kehittyminen turvataan niin, että jokaisen nuoren kielitaito on riittävä koulutukseen tai työelämään siirtymiseen.

Maahanmuuttaja-asiakkaiden tarpeet tulee huomioida tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluissa. Työvoimahallinnon neuvontapalveluja kehitetään tukemaan erityisesti maahanmuuttajien polkua työelämään. Maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja maahanmuuttajien osallisuutta edistetään myös taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön avulla.

Kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut

- **Lisätään kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluilla väestön hyvinvointia työssä jaksamisen, osallisuuden ja hyvän elämän edistämiseksi sekä sosiaalisen ja tiedollisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi.**

Kehittyneet ja asukkaiden tarpeita vastaavat kirjasto- ja tietopalvelut turvaavat tiedon ja kulttuurin tasavertaisen saatavuuden maan eri osissa asukkaiden perus- ja lähipalveluina. Tavoitteen varmistamiseksi ELY-keskukset suuntaavat valtionavustuksia kirjastojen perustamishankkeisiin ja yleisten kirjastojen alueellisiin ja paikallisiin kehittämishankkeisiin. Lisäksi keskukset edistävät kirjastojen yhteisten verkkopalvelujen tuottamista, sähköisten aineistojen monipuolista tarjontaa ja Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän käyttöönottoa. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ELY-keskukset edistävät lasten ja nuorten informaatio- ja medialukutaitoja sekä tukevat sähköisten asiointipalvelujen järjestämistä yleisissä kirjastoissa. Kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämisessä kaikille avoimina oppimis-, tapahtuma- ja elämysympäristöinä otetaan huomioon ikä- ja väestörakenteen muutokset ja lisääntyvä monikulttuurisuus.

Koulutettujen suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle korkeatasoisten kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kysyntä kasvaa. Kulttuuripalveluiden saatavuus on tällä hetkellä maan eri osissa epätasa-arvoista. Tavoitteena on ohjata ja tukea taide- ja kulttuuripalveluiden järjestämistä sekä palveluiden uusia muotoja, kuten yhteiskunnallista yrittäjyyttä. Palveluiden tasa-arvoisen saavutettavuuden varmistamiseksi ELY-keskus tekee yhteistyötä muiden aluehallinnon viranomaisten kanssa.

Liikuntapoliittisin toimenpitein edistetään väestön liikuntaharrastusta, hyvinvointia, terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa. Väestön tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia liikuntamahdollisuuksia lisätään vahvistamalla liikunnan asemaa kunnallisena peruspalveluna ja parantamalla arkiliikunnan olosuhteita.

Liikunnan paikallisen tason toimintaedellytyksiä vahvistetaan lisäämällä kuntien liikunnan järjestämiseen suunnattua neuvontaa ja koulutusta, tukemalla kuntien liikuntapaikkapalvelujen tarjontaa sekä vahvistamalla kuntien eri hallintokuntien ja toimialojen yhteistyötä liikunnan edistämisessä sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä liikuntapalvelujen tarjonnassa. ELY-keskus edistää kuntarajat ylittävää yhteistyötä liikuntapalvelujen tarjonnassa sekä osallistuu liikunnan lähi-alueyhteistyöhön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kansainväliseen yhteistyöhön.

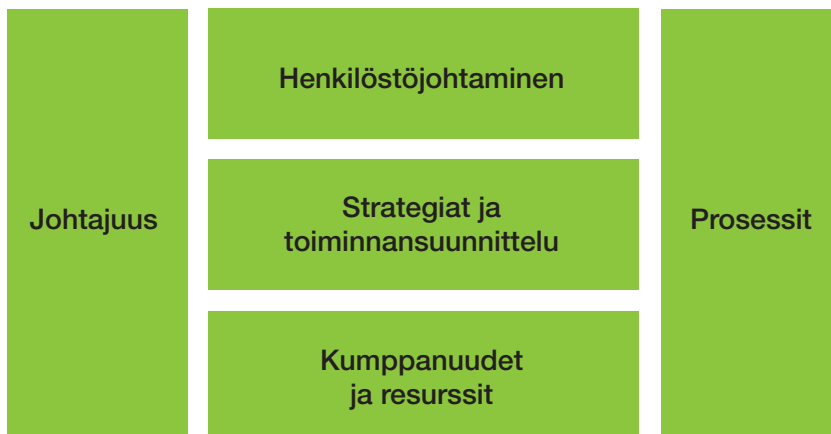
3.4 ELY-keskusten toiminnan kehittäminen

Kehittämistyötä ohjaavat ELY-keskusten yhteiset arvot: asiakaslähtöisyys, avoimuus, osaaminen ja yhteistyö. Näiden arvojen tulee näkyä jokaisen ELY-keskuksessa työskentelevän arkipäivän työssä.

ELY-keskusten toimintamenojen asteittainen väheneminen strategiakaudella vaatii tehtävien priorisoinnin lisäksi voimakasta toiminnan tuottavuuden, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamista. Se saavutetaan keskittymällä ydintehtäviin, kehittämällä johtamista ja työprosesseja, yhtenäistämällä toimintamalleja sekä lisäämällä työkajoa ja erikoistumista. Kyvykkyyttä parannetaan priorisoimalla vaikuttavuuden kannalta keskeiset tehtävät, kehittämällä henkilöstörakennetta, hyödyntämällä yhteistä osaamista ja synergioita yli vastuualuerajojen. Verkostoitumista keskusten kesken sekä keskeisten yhteistyötahojen kanssa vahvistetaan.

Strategiakauden 2012–2015 kehittämisen painopisteet ja konkreettiset kehittämiskohteet haetaan yhdessä ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten kesken. ELY-keskuksissa otettiin vuonna 2011 käyttöön kokonaisvaltainen CAF-laadunarviointimalli. Kehittämiskohteiden valinta perustuu CAF-arviointien pohjalta tunnistettuihin kehittämiskohteisiin ja ohjaavien tahojen linjauksiin ja valintoihin.

Kuva 4. CAF-laadunarviointimallin organisaation toimintaa koskevat osa-alueet

Toimintaa kehitetään ELY-keskusten yhteistyönä, keskinäisesti ja ohjaavien tahojen kanssa työnjaosta sopien. ELY-keskukset osallistuvat valtakunnallisiin kehittämiss-hankkeisiin ja toimivat aktiivisesti hankkeiden läpiviennissä. Yhteinen kehittämiss-työ luo tasa-arvoa niin eri puolilla Suomea olevien asiakkaiden välille kuin myös eri ELY-keskuksissa työskentelevän henkilöstönkin kesken.

ELY-keskusten tiedonhallinnan kehittämisessä noudatetaan julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin vaatimuksia sekä aluehallinnon sähköisten palvelujen ja asianhallinnan hankkeessa luotua tiedonhallinnan viitearkkitehtuuria. Yhteisen tie-toarkkitehtuurin noudattaminen mahdollistaa yhteiset tietotekniset ratkaisut ja toi-minnan ja palvelujen sähköistämisen.

Ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten yhteisillä johtamisen ja kehittämisen foo-rumeilla sovitaan kehittämishankkeista, niiden täytäntöönpanosta ja seurannasta sekä tuetaan niiden toteuttamista.

Johtajuus

ELY-keskusten johtamisen ja kehittämisen painopisteinä ovat strateginen ja henkilös-töjohtaminen sekä yhteisen toimintakulttuurin vahvistaminen. ELY-keskusten johtami-sen erityisenä haasteena on niukkenevien resurssien kohdentaminen keskeisiin tehtä-viin mahdollisimman tuottavasti ja vaikuttavasti. Keskusten yhteisillä johtamisohjelmilla parannetaan erityisesti keski johdon valmiuksia ja erilaisissa johtamistehtävissä työsken-televien vuorovaikutus systematisoidaan yhteisillä johtamisen foorumeilla. Yhteistä joh-tamiskulttuuria kehittämällä tuetaan vastuualueet ylittävien toimintatapojen kehittä-mistä, parannetaan eri vastuualueiden tehtävien tuntemusta ja synergioiden löytämistä.

ELY-keskukset vastaavat TE-toimistojen palvelujen, johtamisen ja toimintamallin uudistamisesta alueellaan. ELY-keskukset antavat toimialueensa asiakkaille TE-toi-mistojen palveluja koskevan palvelulupauksen. TE-toimistojen asiakkuuksien hal-lintaa, monikanavaista palvelumallia ja palveluvalikoimaa kehitetään. Hallinnollis-ten TE-toimistojen määrä vähenee strategiakaudella 2012-2015. Hallinnosta vapau-tuvia resursseja kohdennetaan asiakastyöhön. Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten ohjausmenettelyjä ja -vastuita sekä TE-toimistojen hallinnollista asemaa täsmennetään hallinnollisten TE-toimistojen määrän vähentyessä.

ELY-keskukset järjestävät sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan menettelyt ELY-kes-kuksissa ja TE-toimistoissa. Menettelyt sisältävät sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan säännöllisen arvioinnin ja suunnitelmallisen kehittämisen. Menettelyt luovat johdolle edellytykset vuosittaisen arviointi- ja vahvistuslausuman antamiselle ohjaaville tahoille.

Strategiat ja toiminnan suunnittelu

ELY-keskukset ja niitä ohjaavat tahot sopivat ELY-keskusten tavoitteista, tehtävistä ja resursseista strategisilla ja toiminnallisilla tulos sopimuksilla. ELY-keskusten ohja-usjärjestelmää tehostetaan ja toimintaa kehitetään keskusten nykyisen määrän ja

rakenteen pohjalta. Strategiakaudella kehitetään strategisen ja toiminnallisen tulo-sohjauksen menettelyjä, toiminnan seuranta ja vaikuttavuuden arviointia.

ELY-keskusten välistä työnjakoa ja erikoistumista jatketaan asteittain pohjautuen ohjaavien tahojen linjauksiin ja keskusten henkilöstön osaamis- ja resurssivahvuuksiin. Vastuualueiden välistä yhteistyötä lisätään ja synergiatyötä jatketaan. Pidemmällä tähtäimellä selvitetään vaihtoehtoisia organisoitumistapoja.

Yhtenäisiin toimintamalleihin tähtääviä hankkeita valmistellaan ja käynnistetään ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten yhteistyönä. Jatketaan esimerkiksi hallinnollisten tehtävien, infra- ja muiden hankintojen kehittämistä sekä käynnistetään maasto- ja kenttätöiden kehittäminen. Valmistellaan toiminnan kehittämisen edellyttämät säädösmuutokset niin substanssilainsäädäntöön kuin ELY-keskuksia koskeviin säädöksiinkin.

Henkilöstö

ELY-keskukset profiloituvat monipuolisia tehtäviä tarjoavina, hyvinä työnantajina, joiden osaava henkilöstö voi hyvin. Toimintamenomäärärahojen niukkeneminen ja samaan aikaan lisääntyvä henkilöstön eläköityminen edellyttävät huolellista henkilöstösuunnittelua sekä henkilöstön osaamisen määrätietoista laajentamista ja monipuolistamista. Asiantuntijoiden kehittymistä tuetaan aktiivisella panostuksella ammatillisen osaamisen kehittämiseen sekä tarjoamalla asiantuntijoille urapolkuja. Osaamisen monipuolistamista toisten vastuualueiden tehtävien tuntemiseen tuetaan myös tehtäväkiertoilla ja valmennuksella.

ELY-keskukset noudattavat hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Tavoitteena on innostava työ- ja johtamiskulttuuri, jolla luodaan edellytyksiä uudistumiselle, hyvinvoinnille ja tuottavuudelle. Kehitetään henkilöstöjohtamista, panostetaan keskijohdon osaamiseen sekä ELY-keskusten yhteiseen osaamiseen ja varmistetaan henkilöstön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Palkitsemista monipuolistetaan ottamalla käyttöön tulospalkkiojärjestelmä.

Aluehallintouudistuksen toimeenpanoon liittyvä henkilöstön siirtymäkausi päättyy vuoden 2012 lopussa ja tarvittavat muutokset toteutetaan strategiakauden alussa. Toimipaikkamuutokset ja niihin liittyvät muut toimet valmistellaan yhteistyössä ELY-keskusten johdon ja henkilöstön kesken valtion henkilöstöpoliittisten periaatteiden ja muutosturvan toimintamallin mukaisesti.

Hyvällä yhteisistä arvoista lähtevällä johtamisella luodaan edellytykset henkilöstön hyvinvoinnille. Työhyvinvointia kehitetään suunnitelmallisesti erillisillä hankkeilla sekä sisällyttämällä työhyvinvointinäkökulma kehittämis- ja koulutusohjelmiin.

Kumppanuudet ja resurssit

Strategiakauden aikana ELY-keskukset tunnistavat keskeiset sidosryhmänsä ja tiivistävät yhteistyötään strategisesti tärkeimpien sidosryhmien kanssa. Sidosryhmäyhteistyötä parannetaan mm. sidosryhmätutkimuksesta saatavan tiedon pohjalta.

ELY-keskukset ja maakuntien liitot toteuttavat yhteistyössä alueiden kehittämiseksi asetettuja tavoitteita. Alueellisen kehityksen ennakkoinnin ja muiden suunnitteluprosessien avulla syntyy yhteinen näkemys alueen tarpeista ja toiminnan suunnasta. ELY-keskuksen ja maakunnan liiton asiantuntijat osallistuvat toistensa suunnitteluprosesseihin ja hankkeisiin. ELY-keskukset tekevät aktiivista yhteistyötä maakuntien liittojen kanssa ja tukevat liittojen välistä yhteistyötä. ELY-keskukset osallistuvat maakunnan yhteistyöryhmien työhön, jossa sovitaan yhteen aluekehittämisen strategista kokonaisuutta ja eri tahojen kehittämistoimia.

Yhteistyö aluehallintovirastojen kanssa perustuu selkeään roolijakoon, jossa ELY-keskus edistää alueellista kehittämistä ja aluehallintovirasto alueellista yhdenvertaisuutta. Yhteistyön muotoja kehitetään edelleen. Erityisesti ELY-keskukset tukevat aluehallintovirastojen päätöksentekoa ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupa-asioissa. Yhteistyötä edellyttäviä asioita ovat myös varautumisen yhteensovittaminen, maataloustukien täydentävien ehtojen valvonta, elintarvikeketjun toiminta ja turvallisuus, syrjäytymisen ehkäisy ja peruspalvelujen arviointi.

Huolehditaan metsäkeskusten osallistumisesta ELY-keskusten strategiseen suunnitteluun sekä muun muassa bioenergiaan, metsäluonnon monimuotoisuuteen ja maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvään ohjelmatyöhön.

Strategiakaudella kehitetään ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten yhteistyönä resursien kohdentamisen ja jakamisen menettelytapoja. Kehittämisen lähtökohtana on, että ELY-keskukset voivat jatkossakin tuottaa lisäarvoa asiakkailleen ja toimialueensa kehittämiseen. ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimintamenoista yli 80 % sitoutuu henkilöstömenoihin. Niukkenevat toimintamenot ja tiukat tuottavuusvaatimukset edellyttävät ohjaavien tahojen selkeitä priorisointeja ydintehtävien hoidossa, ennakkoluulotonta toimintatapojen uudistamista, joustavaa resurssien käyttöä ja tiukkaa menoseurantaa.

Nykyisillä ja kehittyvillä eri toimijoiden osaamista ja asiantuntemusta yhdistävillä kumppanuuksilla tavoitellaan tuottavampaa ja asiakasvaikuttavampaa toimintatapaa.

Hyödynnetään tarkoin nykyiset ja uudet mahdollisuudet hankkia ja tuottaa ELY-keskuksille yhteisiä palveluja keskitetysti. Tavoitteena on, että yhteisten keskitettyjen toimintojen avulla parannetaan ELY-keskusten ja TE-toimistojen tuottavuutta ja asiakasvaikuttavuutta.

Alue- ja paikallishallinnon palvelujen saavutettavuutta turvataan myös osallistumalla viranomaisten yhteispalvelun kehittämistyöhön. Yhteispalvelun tarkoituksena on turvata palvelujen saatavuus niin taajamissa kuin harvaanasutuilla seuduilla sekä tuottaa palvelut asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti. ELY-keskukset ja TE-toimistot osallistuvat yhteispalvelupisteiden perustamiseen ja toimintaan erityisesti sellaisissa tilanteissa ja paikkakunnilla, joilla TE-toimiston oman toimipaikan ylläpitäminen ei enää ole tarkoituksenmukaista, mutta palveluita on kuitenkin syytä pitää tarjolla.

Käytännön ratkaisut tehdään paikallisten olosuhteiden mukaan. Kun yhteispalvelupiste korvaa TE-toimiston toimipaikan, voidaan pisteessä tarjota palveluja sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaille. Pääsääntöisesti palvelut ovat yleisneuvontaa

TE-toimiston palveluista, verkkopalvelujen käytön tukea ja asiantuntijapalveluja aikavarauksella etäpalveluna tai virkailijan vastaanotolla etäpalvelupisteessä.

Prosessit

ELY-keskukset suunnittelevat ja kehittävät keskusten toimintaa ja palveluita asiakaslähtöisesti. Palvelutuotannon tulee olla joustavaa ja perustua toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin sekä asiakkaiden tarpeisiin. Palvelumallien kehittämisen periaatteet luodaan ja otetaan käyttöön suunnittelukauden aikana.

ELY-keskusten johto ja ohjaavat tahot sopivat keskusten yhteisistä ydinprosesseista strategiakauden alussa ja ne kuvataan riittävällä tasolla. Tunnistamisen jälkeen prosesseja kehitetään toimimaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Asiakasnäkökulman toteutumisesta huolehditaan läpi palveluketjun sekä ELY-keskusten sisällä että palveluja tuottavien organisaatioiden osalta.

ELY-keskusten toiminnan haasteena ovat mahdolliset asiakkaan ja yleisen edun väliset ristiriidat: yhteiskunnan yleinen etu ja yksittäisen asiakkaan etu voivat olla ristiriidassa keskenään tai eri asiakassegmenttien intressit voivat olla vastakkaisia. Ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten yhteistyönä kehitetään toimintamalli, jolla ELY-keskus tekee ratkaisun huomioiden tasapuolisesti eri tarpeet ja etunäkökulmat ristiriitoja sovitellen.

ELY-keskusten toiminnasta, tavoitteista sekä vaikuttavuudesta viestitään aktiivisesti ja ymmärrettävästi, mikä lisää toiminnan läpinäkyvyyttä. ELY-keskukset parantavat alueellista näkyvyyttään sekä tavoitteidensa ja palveluidensa tunnettuutta tehokkaan, monipuolisen ja monikanavaisen viestinnän avulla.

Strategiakauden aikana panostetaan erityisesti asiakasyhteydenottojen hallintaan ja asiakaspalvelun yhtenäistämiseen, asiakastiedon hankintaan ja hyödyntämiseen sekä palveluiden asteittaiseen sähköistämiseen. Asiakastietoa jalostetaan johtamisen tarpeisiin. Näitä asioita kehitetään yhteisten tavoitteiden mukaisesti kaikki vastuualueet huomioiden.

3.5 Strategisten tavoitteiden vaikuttavuus

Strategisten tavoitteiden vaikuttavuutta mitataan ohjaavien tahojen ja ELY-keskusten yhteistyönä valmistelluilla ohjausindikaattoreilla. Strategiset tavoitteet ovat alueiden elinvoimaisuus, elinkeinoelämän menestystekijät ja väestön hyvinvointi sekä ELY-keskusten tehokas ja tuloksellinen toiminta. ELY-keskuksia ohjaavat tahot varaavat mahdollisuuden täydentää ja tarkentaa käytettävää indikaattorijoukkoa strategiakauden aikana.³

ELY-keskusten toiminnan vaikuttavuudelle on asetettu valtakunnalliset tavoitteet vuoteen 2015. Niiden alueellisesta jakautumisesta sovitaan keskusten strategisissa

3 Strategia-asiakirjan indikaattorivalmistelussa vuonna 2011 todettiin, että ainakin a) uusiutuva energia ja energiatehokkuus, b) kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä c) yritysten ja julkisen sektorin uudistumiskyky ovat tavoitteita, joiden vaikuttavuusindikaattoreiden kehittämistä on jatkettava. Lisäksi on tarpeen selvittää alueiden sisäisen kehityksen kuvaamisen ja seurannan mahdollisuudet.

tulosopimuksissa vuosille 2012–2015. Tavoitteiden toteutumisista seurataan vuosittain sopimusten tarkistamisen yhteydessä. Sidosryhmätyytyväisyyden tavoitetta lukuun ottamatta ELY-keskusten toiminnallisen tuloksellisuuden sekä henkisten voimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteita seurataan vuosittain.

Taulukko 1. Strategiset ohjausindikaattorit ja vaikuttavuustavoitteet 2012–2015

	2010 toteutuma	2015 tavoite
Alueiden elinvoimaisuus		
– työllisyysaste vähintään (%)	67,8	72,0
– työttömyysaste enintään (%)	8,4	5,0
– väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus (pl. haja-asutusalueet) kaupunkiseudun väestöstä (%)	64,1 (v. 2009)	66,5
– asemakaava-alueelle rakennettujen asuinhuoneistojen osuus koko laajemmalle kaupunkiseudulle rakennetuista huoneistoista vähintään (%)	87 (v. 2009)	89
– vilkkaasti liikennöityjen teiden kunto (huonokuntoisen tieverkon % -osuus enintään)	4,2	4,2
– kaatopaikalle sijoitetun biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä enintään (1000 t/v)	764	425
– luonnonsuojelualueiden määrä vähintään (1 000 ha)	2 880	3 075
– jokivesien tila, hyvässä tilassa olevien % -osuus jokipituudesta vähintään	57 (v. 2009)	67
– järvesien tila, hyvässä tilassa olevien % -osuus järvipinta-alasta vähintään	88 (v. 2009)	93
– merivesien tila, hyvässä tilassa olevien % -osuus rannikoiden pinta-alasta vähintään	36 (v. 2009)	44
– maatalouden typpitase enintään (kg/ha)	55,4	46
– maatalouden fosforitase enintään (kg/ha)	4,8	5
Elinkeinoelämän menestystekijät		
– elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1-5)	3,97	3,97
– kasvuyritysten määrä vähintään	691 (v. 2009)	1 200
– uusien yritysten määrä vähintään	9 453	10 000
– yritysten t&k-menot suhteutettuna väestön määrään vähintään (indeksi, 1999 = 100)	183	209
– tavaroiden kokonaisvienti maakunnittain vähintään (indeksi, 2005 = 100)	74	bkt-kasvun suuruinen (2,4 % vuosina 2013–2015)
– rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus enintään (%)	26	30
Väestön hyvinvointi		
– tienkäyttäjien tyytyväisyys tieverkon tilaan vähintään (asteikko 1-5)	3,41	3,41
– henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä enintään (lkm)	3 182	2 797
– säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus vähintään (%)	90	95
– alle 25-vuotiaiden työttömyysaste enintään (%)	21,4	10,0
– ulkomaalaisten työttömyysaste enintään (%)	25,5	12,8
– pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat vähintään (lkm)	1 081	1 700

Taulukko 2. ELY-keskusten toiminnan kehittäminen

Toiminnan tuloksellisuus	2011 toteutuma	2015 arvio
ELY-keskuksen sidosryhmien kokonaistyytyväisyys	3,6	3,9
ELY-keskuksen oman harkinnan mukaan yksi seuraavista:		
– ELY-keskuksen toiminnan kehittyminen tai		
– ELY-keskuksen sisäisen yhteistyön toimivuus tai		
– ELY-keskuksen onnistuminen vaikuttajana tai		
– Onnistuminen oman alueen asioiden edistäjänä tai		
– Yhteistyö verrattuna muihin yhteistyökumppaneihin		
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	2010 toteutuma	2015 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi paranee		
– sairauspoissaolopäivät / htv	7,3	< 8,0
– lyhytaikaiset (1-3 pv) sairauspoissaolotapaukset	5 394	< 5 000
– henkilöstöbarometrin tyytyväisyysindeksi (1-5)	3,17	> 3,4

4 Tavoitteiden toteuttamiseen liittyvät resurssilinjaukset

Strategia-asiakirjan tavoitteita toteutetaan valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden puitteissa.

4.1 Toimintamenomäärärahat

ELY-keskusten toimintamenomäärärahakehys suppenee vuosina 2012–2015 yhteensä noin 29 milj. euroa, 14 % vuoteen 2011 verrattuna. Vähennykset johtuvat valtion tuottavuusohjelmasta sekä hallitusohjelman mukaisista aluehallinnon tehostamisesta sekä yhteishankintojen lisäämisestä.

TE-toimistojen toimintamenomäärärahakehys laskee vuosina 2012–2015 noin 15 miljoonalla eurolla (9 %) vuoteen 2011 verrattuna. Vähennykset johtuvat pääosin valtion tuottavuusohjelmasta, kertaluonteisten lisäresurssien (muutosturva sekä nuorten ohjauksen ja neuvontapalvelut) poistumisesta sekä hallitusohjelman mukaisista yhteishankintojen lisäämisestä ja toimintamenosäästöistä.

4.2 Ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahamomentit

Ministeriöiden ohjauksessa olevia substanssimäärärahoja jaettiin vuonna 2010 ELY-keskusten kautta suoraan tai välillisesti arviolta 4,3 miljardia euroa. Rakennerrahastojen resursseja ELY-keskuksilla on nykyisellä rakennerrahastokaudella vuosittain käytettävissä yli 300 miljoonaa euroa. Maaseuturahaston varoja alueellisiin ja paikallisiin toimiin suunnataan ELY-keskusten kautta vuosittain noin 75 miljoonaa euroa. Lisäksi osa ympäristötoimien ja Euroopan kalatalousrahaston rahoitusta jaetaan ELY-keskusten päätöksenteolla.

Substanssimäärärahat esitetään momenttitasolla strategisten tulossopimusten sisällön laadinnan yhteydessä ja niistä sovitaan pääsääntöisesti toiminnallisissa tulossopimuksissa.

Liitteet

1. Ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahamomentit
2. ELY-keskusten strategia-asiakirja 2012–2015 - vaikutusten arviointi
3. ELY-keskusten strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015

Liite 1

Ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahamomentit

Momentti (numero ja nimi)	
Opetus- ja kulttuuriministeriö	
29.10.34	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)
29.30.31	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen
29.30.52	Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin
29.80.34	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)
29.80.52	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)
29.80.52.29	Nuoret taiteilijat / luovat alat / työllistämishankkeet + kolmannen sektorin kehittäminen
29.90.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)
29.90.50.2	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot liikuntapaikkarakentamiseen (arviomääräraha)
29.90.50.11	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot liikunnan aluehallinnon toimintaa (arviomääräraha)
29.90.50.05	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot lasten ja nuorten liikunnan kehittämishankkeisiin (arviomääräraha)
29.91.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)
29.91.51	Nuorten työpajatoiminta ja ehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)
Maa- ja metsätalousministeriö	
30.10.61	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)
30.10.62	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)
30.20.40	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)
30.20.41	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)
30.20.43	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)
30.20.43	Erityisympäristötuet
30.20.44	Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)
30.20.49	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)
MAKERA	Maatilatalouden kehittämisrahaston avustukset ja valtionlainat maa- ja porotalouden rakennetukiin
30.40.20	Kalakannan hoitoveloitteet (siirtomääräraha 2 v)
30.40.43	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)
30.40.51	Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)
30.40.52	Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)
30.40.62	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)
30.40.77	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)
30.50.20	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)
30.50.31	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentti (numero ja nimi)**Liikenne- ja viestintäministeriö**

- 31.01.40 Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)
- 31.10.20 Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)
- 31.10.50 Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)
- 31.10.76 Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)
- 31.30.63 Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)
- 31.30.64 Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Työ- ja elinkeinoministeriö

- 32.20.45 Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)
- 32.30.45 Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)
- 32.30.51 Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)
- 32.30.64 Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)
- 32.50.63 Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)
- 32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBS -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013 (arviomääräraha)
- 32.70.30 Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Ympäristöministeriö

- 35.10.21 Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)
- 35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)
- 35.10.61 Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)
- 35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)
- 35.20.64 Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

ELY-keskusten strategia-asiakirja 2012–2015 - vaikutusten arviointi

ARVIOINNIN TOTEUTTAMISTAPA

Strategia-asiakirjan vaikutusten arviointi on laadittu virkamiestyönä työ- ja elinkeinoministeriössä osana asiakirjan valmistelua. Arviointiin on osallistunut ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Uudenmaan ELY-keskuksen edustajia. Työssä on pyritty arvioimaan strategia-asiakirjan toteuttamisen kaikkia olennaisia vaikutuksia soveltaen alla esitettyä vaikutuslistaa. Vaikutusten määrää, laajuutta ja merkittävyyttä on ollut mahdollista arvioida vain yleispiirteisesti ja laadullisesti. Arviointi toteutettiin taulukkotarkasteluna siten, että ensin jokainen strategia-asiakirjan tavoitealue arviointiin erikseen vaikutuslistaa systemaattisesti apuna käyttäen. Tämän jälkeen laadittiin taulukkotarkastelun pohjalta yhteenveto strategia-asiakirjan vaikutuksista.

- 1. Talous, elinkeinot, aluerakenne**
 - a. Elinkeinot
 - b. Työllisyys
 - c. Aluekehitys
 - d. Alue- ja yhdyskuntarakenne
 - e. Liikenne ja yhdyskuntahuolto
- 2. Ihmiset ja yhteisöt**
 - a. Terveys
 - b. Elinolot ja viihtyisyys
 - c. Kotitaloudet
 - d. Aukkaiden asema ja yhdenvertaisuus
- 3. Ympäristö ja luonnonvarat**
 - a. Ilmastonmuutos
 - b. Maaperä, vedet, ilma, kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus
 - c. Luonnonvarat ja niiden käyttö
- 4. ELY-keskusten palvelukyky ja toiminta**
 - a. Tehtävät, menettelytavat ja yhteistoiminta
 - b. Henkilöstö ja organisaatio

YHTEENVETO STRATEGIA-ASIAKIRJAN VAIKUTUKSISTA

ELY-keskusten strategia-asiakirjassa vuosille 2012–2015 asetettujen strategisten tavoitteiden ja toiminnan painopisteiden (alueiden elinvoimaisuus, elinkeinon elämän menestystekijät, väestön hyvinvointi ja ELY-keskusten toiminnan kehittäminen) toteuttamisen vaikutusten voidaan arvioida olevan pääosin myönteisiä.

ELY-keskusten toiminnan, ohjauksen, valvonnan ja rahoituksen vaikutukset ovat osin suoria, mutta usein myös välillisiä. Haitallisia vaikutuksia ympäristöön saattaa aiheutua mm. taloudellisen kasvun tavoitteen seurauksena, mutta niitä pyritään ehkäisemään ja lieventämään esimerkiksi maankäytön ja liikenteen suunnittelun yhteensovittamisella sekä luonnonvarojen kestävästä käytön edistämällä.

Vaikutukset voivat olla joiltain osin erilaisia eri alueilla; harvaan asutulla, ydin- tai kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupunkiseuduilla. ELY-keskusten toiminnassa ja strategisten tulossopimusten vaikutusten arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon vaikutusten alueelliset erityispiirteet ja toteuttaa toimenpiteitä ne huomioon ottaen.

ELY-keskusten tulee tunnistaa toimintansa ja päätöstensä vaikutukset naisiin ja miehiin sekä erilaisiin muihin kohderyhmiin ja ehkäistä eriarvoisuutta tai jäykkiin sukupuolirooleihin aiheuttavia toimia. ELY-keskusten strategisissa tulossopimuksissa tulee arvioida tavoitteiden ja toiminnan vaikutukset eri sukupuoliin ja kohderyhmiin strategian vaikutusten kohdentamiseksi paremmin kohderyhmien tarpeisiin ja elämäntilanteisiin.

VAIKUTUKSET TALOUTEEN, ELINKEINOIHIN JA ALUERAKENTEeseen

Alueiden elinvoimaisuuden tavoitteen toimenpiteiden vaikutukset talouteen, elinkeinoihin ja aluerakenteeseen ovat usein välillisiä. Alueiden omien vahvuuksien tunnistaminen ja niiden vahvistaminen vaikuttavat myönteisesti alueen identiteettiin, elinkeinojen kehittymiseen, työllisyyteen ja aluekehitykseen. Myös alue- ja yhdyskuntarakenteen, liikenteen ja yhdyskuntahuollon voi arvioida välillisesti kohentuvan mm. ennakkointitoiminnan ohjausvaikutuksen seurauksena. Kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja toimivan liikenne- ja tietoliikennejärjestelmän turvaaminen parantaa palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuutta. Paikallisesti liikenteen määrä ja sen aiheuttamia haitat voivat kuitenkin lisääntyä tiivistyvillä alueilla. Mahdollisia haittoja voidaan kuitenkin pienentää hyvällä suunnittelulla. Luonnonvarojen kestävästä käytön ja siihen pohjautuvan innovaatiotoiminnan edistäminen luo pitkällä aikavälillä positiivisia elinkeinojen kehittämisen sekä yrittämisen ja työllistymisen mahdollisuuksia etenkin maaseudulle. Vastaavia vaikutuksia on myös ELY-keskusten monimuotoisen luonnon, maiseman ja puhtaiden vesien turvaamisen toimenpiteillä.

Elinkeinoelämän menestystekijöiden parantaminen ja kehittäminen vaikuttavat suoraan elinkeinojen kehittymiseen, työllisyyteen ja aluekehitykseen. Hyvän saavutettavuuden turvaamisella ja maankäytön suunnittelulla voidaan tukea yritysten toimintaedellytyksiä, logistiikan varmuutta ja parantaa liikennejärjestelmää. Haittavaikutuksia voidaan pienentää suurten hankkeiden YVA-menettelyillä, joita ELY-keskukset ohjaavat, sekä toimivilla tietoliikenneyhteyksillä, jotka voivat osaltaan vähentää liikennetarpeita. Yritysten ja julkisen sektorin uudistumisella, yritysten kansainvälistymisen kehittämisellä sekä energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisella luodaan uusia ja uutta osaamista vaativia työpaikkoja. Aktiivisella t&k&i

- sekä suorien yritysten kehittämisresurssien kohdentamisella vaikutetaan kokonaisten toimialojen kehitykseen ja vähennetään alueiden sisäisiä kehityseroja. Myös monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet tuovat uusia mahdollisuuksia mm. matkailuelinkeinolle. Alkutuotannon jatkumisen turvaaminen koko maassa sekä elinkeinotoiminnan monipuolistaminen vaikuttavat myönteisesti maaseutualueilla. Uusiutuvan energian hyödyntäminen työllistää erityisesti maaseutualueilla. Työmarkkinoiden toimivuuden parantamisella turvataan yritysten työvoiman saantia, työnhakijoiden työllistymistä ja osaamisen kehittymistä.

Väestön hyvinvoinnin tavoitteen toimenpiteiden vaikutukset elinkeinoihin ja työllisyyteen ovat pääasiassa välillisiä. Työllisyyden osalta erityisesti nuorten osallistamisella yhteiskuntaan sekä maahanmuuttajien kotouttamisella parannetaan näiden ryhmien työllisyyttä ja vaikutetaan positiivisesti myös alueen toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja alueellisesti tai paikallisesti väestörakenteen vahvistumiseen. Tavoitteen toimenpiteet lisäävät alueen vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä ja tukevat siten aluekehitystä. Alueellisten omaleimaisten mahdollisuuksien hyödyntäminen, toimijoiden välisen yhteistyön sekä kulttuuri- ja muiden palvelujen tarjonnan tukeminen lisäävät alueellista vetovoimaa ja kilpailukykyä. Alue- ja yhdyskuntarakenteen osalta palvelujen saavutettavuus ja liikenteen toimivuus paranevat. Liikenne voi myös lisääntyä, mutta kehittämällä ympäristöystävällisiä liikennemuotoja ja joukkoliikennettä haittoja voidaan hillitä. Matkaketjujen ja yhdyskuntahuollon toimivuus paranevat myös. Elintarviketuotannon tarvitsemat liikenneyhteydet palvelevat myös asukkaiden ja muiden elinkeinojen liikennetarpeita ja vaikuttavat samalla myönteisesti maaseudun liikenneyhteyksien säilymiseen. Riskien hallintaa parantamalla voidaan ennalta ehkäistä luonnononnettomuuksien pitkäaikaiset haitalliset vaikutukset elinkeinoille ja taloudelliselle toiminnalle.

VAIKUTUKSET IHMISIIN JA YHTEISÖIHIN

Alueiden elinvoimaisuuden toimilla parannetaan ihmisten terveyttä, elinoloja ja viihtyvyyttä. Tasapainoisen väestörakenteen ja korkean työllisyyden tukemisella sekä palvelujen saavutettavuuden kehittämällä on suoraan ihmisten hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Väestön osaamisen sekä työelämän ja koulutuksen yhteensopivuuden parantaminen vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin myönteisesti lisäten toimeentulomahdollisuuksia. Liikkumisen sujuvuus ja liikenneturvallisuus paranevat kestävän yhdyskuntarakenteen ja toimivan liikennejärjestelmän kehittämällä. Paikallisesti liikenne voi kuitenkin lisätä melu- ym. haittoja. Yhdyskuntarakennetta ja kaavoituksen toimintatapoja kehitettäessä tulee ottaa huomioon maaseudun asukkaiden, yritysten ja toimijoiden tarpeet. Monimuotoisen luonnon ja puhtaiden vesien suojelulla lisätään niin ikään ihmisten terveyttä ja viihtyvyyttä ja parannetaan virkistysmahdollisuuksia. Kotitalouksien taloudellinen tilanne sekä yksittäisten ihmisten asema paranee työllisyyden noustessa. Haasteita ovat haja-asutusalueiden työpaikkojen säilyminen ja palvelujen turvaaminen.

Elinkeinoelämän kehittämisen toimenpiteillä on ihmisten ja yhteisöjen kannalta pääasiassa myönteisiä vaikutuksia. Yritysten ja julkisen sektorin toiminnan kehittäminen tukee työelämän ja työntekijöiden osaamisen kehittymistä ja luo edellytyksiä työurien jatkamiselle. Hyvän saavutettavuuden ja maankäytön toimet sekä myös uusiutuvan energian käytön lisääminen (esim. tuulivoimarakentaminen) voivat paikallisesti vähentää viihtyisyyttä. Työllisyyden parantuminen parantaa kotitalouksien toimeentuloa. Yksilötasolla osaamisen kehittämistä ja palvelujen saatavuutta parannetaan. TE-toimistoverkon uudistuksen aiheuttamaan uhkaan palvelujen saatavuudelle haja-asutusalueilla vastataan viranomaisten yhteispalvelupisteiden luomisella ja sähköisten palvelujen kehittämisellä.

Väestön hyvinvoinnin tavoitteen toimenpiteillä on lähtökohtaisesti myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä kotitalouksien asemaan. Toimenpiteillä mm. parannetaan elinympäristön laatua, turvataan palvelujen saatavuutta ja parannetaan liikenneturvallisuutta sekä vaikutetaan eri väestöryhmien, kuten nuorten ja maahanmuuttajien, asemaan myönteisesti. Haasteeksi voi nousta maahanmuuttajien keskittyminen tietyille seuduille ja asuinalueille, minkä seurauksena voi syntyä paikallista asuinalueiden eriytyvää kehitystä. Maahanmuuttajia tarvitaan eri alueilla, myös maaseudulla. Haasteena on turvata palvelut ja niiden saavutettavuus haja-asutusalueilla, mutta myös kaupunkialueilla autottomien kotitalouksien ja ikääntyvien palvelujen saavutettavuus. Maahanmuuttajien yhdenvertaisen aseman turvaamiseen työelämässä tulee kiinnittää huomiota. Riskien hallinnalla voidaan ennalta ehkäistä ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle aiheutuvia vaaratilanteita.

VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN JA LUONNONVAROIHIN

Alueiden elinvoimaisuuden strategisen tavoitteen toimenpiteiden vaikutukset ympäristöön ovat joko neutraaleja tai pääosin myönteisiä. Ilmastonmuutoksen hillintään voidaan edistää yhtäältä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää sekä toisaalta etä- ja hajautettuja ratkaisuja kehittämällä ja vähentämällä niiden keinoin liikkumisen tarvetta. Liikkumisen vähentämistä merkittävämpää ovat ihmisten kulutustottumusten muuttuminen, energiansäästö sekä energiankäytön tehostaminen asumisessa, rakentamisessa ja liikenteessä. Uusiutuvan energiatuotannon kehittäminen sekä käytön lisääminen vähentävät päästöjä. Vaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan sekä elolliseen luontoon ovat pääosin positiivisia. Liikenteen haittoja voidaan vähentää kaavoituksen ohjauksella ja hyvällä suunnittelulla, samoin haittoja yhdyskuntien vedenhankinnasta ja maa-ainesvarojen hyödyntämisestä. Alueellisesti tai paikallisesti voi syntyä haittoja, jos alueen vahvuuksien hyödyntäminen perustuu vahvasti luonnonvaroihin kuten esimerkiksi kaivostoiminta. Luonnonvarojen käyttöä voidaan hillitä yhdyskuntasuunnittelulla esimerkiksi vähentämällä liikkumisen tarvetta sekä materiaali- ja energiatehokkuutta lisäämällä.

Elinkeinojen kehittäminen ja taloudellisen kasvun tavoitteen toimenpiteet lisäävät lähtökohtaisesti luonnonvarojen käyttöä, liikennettä, energian kulutusta ja ja

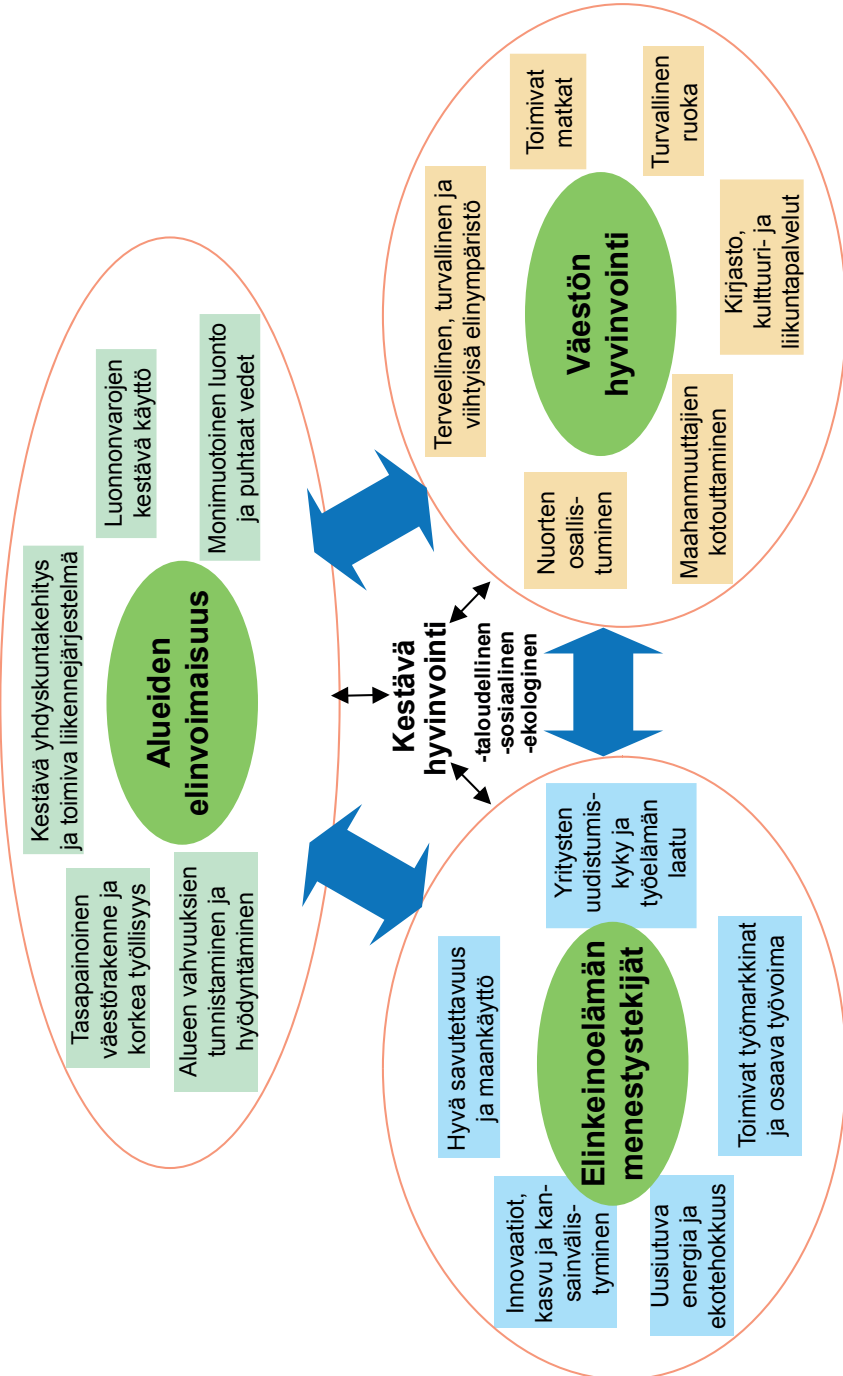
päästöjä. Ympäristöllisen kestävyuden varmistamiseksi energia- ja resurssitehokkuuden, luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun vaatimukset sekä yleisen ympäristötietoisuuden lisääminen tuleekin ottaa painokkaasti huomioon kaikessa ELY-keskusten toiminnassa. Hyvä saavutettavuus voi merkitä lisääntyvää liikennettä, jolla on haitallisia luontovaikutuksia. Lisäksi ne voivat hajauttaa yhdyskuntarakennetta. ELY-keskusten toimin edistetään yhdyskuntarakenteen eheytymistä kaupunkiseuduilla, mikä voi myönteisten vaikutusten ohella tarkoittaa lisää rakentamispainetta taajamissa ja niiden läheisyydessä. Myös maaseudulla olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntäminen on lähtökohtaisesti kestävä. Rakentaminen aiheuttaa luonnonvarojen käytön lisääntymisen ohella paikallisesti mutta lähinnä väliaikaisesti päästöjä ja melua. Uusiutuvan energian käytön ja ekotehokkuuden tukemisella vähennetään päästöjä ja säästetään luonnonvaroja.

Väestön hyvinvoinnin toimenpiteillä on lähinnä myönteisiä vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta kun esimerkiksi kehitetään joukkoliikennettä ja vähennetään yksityisautoilun tarvetta sekä lisätään luomu- ja lähiruoan käyttöä. Kuitenkin toimivien matkaketjujen tukeminen voi toisaalta lisätä liikennettä ja siten päästöjä ja vaikuttaa haitallisesti ilmaan, maaperään, vesiin ja elolliseen luontoon. Luonnonvaroja suojellaan liikenneturvallisuutta parantamalla, vesihuollon riskien hallinnalla sekä luotettavan elintarviketuotannon keinoin.

VAIKUTUKSET ELY-KESKUSTEN PALVELUKYKYYN JA TOIMINTAAN

Strategia-asiakirjan vaikutukset ELY-keskusten tehtäviin, menettelytapoihin ja yhteistoimintaan ovat positiivisia ja syntyvät joko suoraan tai välillisesti keskusten oman toiminnan ja sidosryhmien kanssa tapahtuvan yhteistoiminnan lisääntymisen ja kehittymisen kautta. Henkilöstön koulutuksen tarve kasvaa, mutta muuttuvien tehtävien ja uusien menettelyjen voi arvioida myös lisäävän motivaatiota. Niukkenevat toimintamäärärahat, toimintaprosessien kehittäminen ja työtehtävien muutokset (esimerkiksi TE-toimistouudistus, hallinnollisten tehtävien, infra- ja muiden hankintojen hoitaminen jatkossa) aiheuttavat myös työn jatkuvuudesta ja sisälöstä huolta, jota on syytä vähentää hyvän henkilöstöpolitiikan ja viestinnän keinoin. ELY-keskusten keskittyminen ydintehtäviin ja sisäiset toiminnan muutokset voivat pidemmällä aikavälillä merkitä myös muutoksia keskusten välisessä ja / tai sisäisessä organisoinnissa.

ELY-keskusten strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015

Tekijät Författare Authors Arbets- och näringsministeriet Regionutvecklingsavdelningen/Regionstyrningsgruppen Industrirådet Marja-Riitta Pihlman Konsultative tjänstemannen Päivi Laatikainen Konsultative tjänstemannen Tarja Reivonen	Julkaisuaika Publiceringstid Date November 2011 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Strategidokument för närings-, trafik- och miljöcentralerna 2012–2015		
Tiivistelmä Referat Abstract Det gemensamma strategidokumentet för närings-, trafik- och miljöcentralerna är enligt 7 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) ett dokument för den allmänna planeringen, styrningen och ordnandet av centralernas verksamhet. I dokumentet utstakas de strategiska målen och prioriteringarna för centralernas verksamhet 2012–2015 samt inriktningen av resurserna. Dessutom uppställs mål för utveckling av närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet. Målet för Jyrki Katainens regering är ett engagerat och framgångsrikt Finland. Tre centrala helheter är gemensamma för regeringens verksamhet och beslutsfattande. Dessa är bekämpning av fattigdom, ojämlikhet och utslagning, stabilisering av den offentliga ekonomin samt stärkande av en hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Allt detta berör konkret närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet och uppgifter. Centralerna har till uppgift att inom sina områden utveckla och stödja en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar välfärd i samarbete med andra aktörer. Den första planeringsperioden för närings-, trafik- och miljöcentralerna som omfattar en hel regeringsperiod börjar i en utmanande omvärld. Utmaningarna på grund av globaliseringen, klimatförändringen och befolkningens åldrande är internationella megatrender. Samtidigt skapar instabiliteten i den internationella ekonomin osäkerhet i företagen, på arbetsmarknaden och i hushållen. De strategiska målen för åren 2012–2015 har härletts från omvärldens utmaningar och de nya möjligheter som öppnar sig för centralernas verksamhet. Dessa mål är: regionernas livskraft, näringslivets framgångsfaktorer och befolkningens välbefinnande. För att förbättra effekterna och resultaten av närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet utvecklas ledningen av centralerna och deras processer i överensstämmelse med de gradvis minskande utgiftsramarna. Centralerna profilerar sig som arbetsplatser med mångsidiga och utmanande uppgifter och en kunnig personal som mår bra. Verksamheten styrs av närings-, trafik- och miljöcentralernas gemensamma värderingar: kundorientering, öppenhet, kompetens och samarbete. Strategidokumentet 2012–2015 utarbetades under ledning av arbets- och näringsministeriet (ANM) i samarbete med de övriga styrande myndigheterna och närings-, trafik- och miljöcentralerna. De ministerier som styr centralerna är vid sidan av ANM kommunikationsministeriet (KM), jord- och skogsbruksministeriet (JSM), undervisnings- och kulturministeriet (UKM), inrikesministeriet (IM) och miljöministeriet (MM). Dessutom deltog landskapsförbunden i de strategiseminarier som ordnades under arbetets gång och kommenterade utkastet till dokument. Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: konsultative tjänstemannen Tarja Reivonen, tfn 010 606 4942 (fornamn.efternamn@tem.fi)		
Asiasanat Nyckelord Key words närings-, trafik- och miljöcentral, strategisk styrning, mål		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-572-2	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 16 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Tekijät Författare Authors Ministry of Employment and the Economy Regional Department/Regional Steering Group Marja-Riitta Pihlman, Industry Adviser Päivi Laatikainen, Ministerial Adviser Tarja Reivonen, Ministerial Adviser	Julkaisu-aika Publiceringstid Date November 2011	
	Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
	Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Strategy Document for the Centres for Economic Development, Transport and the Environment for 2012–2015		
Tiivistelmä Referat Abstract The joint Strategy Document for the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) is a document concerning the general planning, steering and arrangement of the operation of these centres pursuant to section 7 of the Act on ELY Centres (897/2009). The document outlines the strategic targets and priorities for ELY Centre operations for 2012–2015 and policies for the targeting of resources. Furthermore, it sets targets for the development of ELY Centre operations. Prime Minister Jyrki Katainen's government aims to achieve a caring and successful Finland. Three core objectives link the activities of the government and all its decision-making together. These objectives are the reduction of poverty and social exclusion; the consolidation of public finances; and the strengthening of sustainable economic growth, employment and competitiveness. All these have a concrete impact on the operations and tasks of the ELY Centres. The task of the ELY Centres is to develop and support economically, socially and ecologically sustainable well-being within their region alongside other operators. The first operating period of the Centres for Economic Development, Transport and the Environment, lasting for the term of the present government, will begin in a challenging environment. The challenges posed by globalisation, climate change and an ageing population are international megatrends. At the same time, the instability of the global economy creates insecurity in enterprises, the labour market and households. The strategic objectives for the operation of the ELY Centres deriving from the challenges of the operating environment and new opportunities that will present themselves between 2012 and 2015 include vitality of the regions, economic success factors, and welfare of the population. In order to improve the effectiveness and efficacy of ELY Centre operations, the management and processes of the centres will be improved to meet the increasing constraints being placed on public spending. The centres will be profiled as workplaces with versatile and challenging tasks and an environment where competent employees feel good about their work. The operations are steered by the common values of the ELY Centres, which include customer orientation, openness, competence and cooperation. The Strategy Document 2012–2015 was prepared under the Ministry of Employment and the Economy (MEE) in collaboration with other actors steering the ELY Centres, and the ELY Centres themselves. The other ministries steering the ELY Centres alongside MEE are the Ministry of Transport and Communications, the Ministry of Agriculture and Forestry, the Ministry of Education and Culture, the Ministry of the Interior, and the Ministry of the Environment. In addition, Regional Councils participated in the strategy seminars organised in the course of the work and contributed by commenting the document draft. Contact person within the ministry of Employment and the Economy: Ministerial Adviser Tarja Reivonen tel +358 10 606 4942 (firstname.lastname@tem.fi)		
Asiasanat Nyckelord Key words Centres for Economic Development, Transport and the Environment; strategic steering; objectives		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-572-2	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price € 16
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirja vuosille 2012–2015

ELY-keskusten tehtävänä on kehittää ja tukea alueillaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä hyvinvoinnista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

ELY-keskusten ensimmäinen hallituskauden pituinen suunnittelukausi alkaa haastavassa toimintaympäristössä. Globalisaation, ilmastonmuutoksen ja väestön ikääntymisen haasteet ovat kansainvälisiä megatrendejä. Samanaikaisesti kansainvälisen talouden epävakaus synnyttää epävarmuutta yrityksissä, työmarkkinoilla ja kotitalouksissa.

Toimintaympäristön haasteista ja avautuvista uusista mahdollisuuksista ELY-keskusten toiminnalle johdetut strategiset tavoitteet vuosiksi 2012–2015 ovat: alueiden elinvoimaisuus, elinkeinoelämän menestystekijät ja väestön hyvinvointi. ELY-keskusten toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi kehitetään keskusten johtamista ja prosesseja vastaamaan asteittain väheneviä toimintamäärärahoja. Keskuksat profiloituvat työpaikkoina, joissa on monipuolisia ja haasteellisia tehtäviä ja joiden osaava henkilöstö voi hyvin. Toimintaa ohjaavat ELY-keskusten yhteiset arvot: asiakaslähtöisyys, avoimuus, osaaminen ja yhteistyö.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteinen strategia-asiakirja on keskusten toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä koskeva asiakirja. Asiakirjassa linjataan ELY-keskusten toiminnan strategiset tavoitteet ja painopisteet vuosille 2012–2015 sekä linjaukset resurssien kohdentamiselle. Lisäksi asetetaan tavoitteet ELY-keskusten toiminnan kehittämiseksi. ELY-keskuksia ohjaavat ministerit ovat allekirjoittaneet strategia-asiakirjan lokakuussa 2011.

Edita Publishing Oy
PL 800, 00043 Edita
Vaihde 020 450 00

Edita asiakaspalvelu
Puhelin 020 450 05
Faksi 020 450 2380

Edita-kirjakauppa Helsingissä
Kustantajien Kirjakauppa
Sanomatalo, Elielinaukio 1
Puhelin 020 450 2566

Painettu
ISSN 1797-3554
ISBN 978-952-227-574-5

Verkkopainatus
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-572-2

